

PŘEŽITÍ

#05/14

rozhovory, eseje a výzvy

Rejstřík:

- 3 Interview s Laylou AbdelRahim o anarcho-primitivismu, červeným anarchismu a veganství
- 14 Pomyšlení na existenci v divočině: Probuzení z noční můry zoologických zahrad
- 27 Veganství je průmyslovou infrastrukturou
- 30 Zpět k primitivnosti
- 35 Proti Historii-ce Proti Leviathanovi!
- 41 Zrada technologií
- 50 Problém Technologie

PŘEŽITÍ č. 05/14

Vydali Puntíčkování chrobáci, říjen 2014.

The stories that we keep relaying both for entertainment and for education purposes in our scientific and fictional narratives are based on the premise that humans are predators. Idealised and mythical figures of predation thus inform our economic systems and our food-consumption practices.

Interview s Laylou AbdelRahim o anarcho-primitivismu, červeným anarchismu a veganství

Jak jste se dostala k anarcho-primitivismu (AP)? Můj etický postoj vis-à-vis jiné živé bytosti byl formulován dříve, než jsem uměla mluvit. Narodila jsem se v Moskvě. Mí ruští prarodiče měli malou farmu v jižním moskevském regionu. Sledování, jak milovali zvířata, které „vychovali“ a les obklopující malou vesnici, mně upozornilo na vnitřní rozpor mezi tvrzením někoho mít rád a pak tuto nelidskou osobu chladnokrevně zabít. Rozhodla jsem se tak ve věku čtyřech let nekonzumovat maso jiných. Vztah mých prarodičů a rodičů ke zvířatům, divočině, vládě a technologiím byl složitý a oni mi umožnili zkoumat a formulovat vlastní postoj, i když ovlivňovali mé zkušenosti během dospívání. Například můj otec byl soudánský geolog milující divočinu. Některé z nejšťastnějších vzpomínek, které mám na mou rodinu, se buď vrací k ruské vesnici nebo k dlouhému putování v geologickém táboře v Darfúru, kdy savana ještě prospívala, než geologové našli uranový důl a další „přírodní zdroje“. Vzpomínám si, že můj otec kritizoval politické a koloniální kořistnické systémy, které s objevením těchto „zdrojů“ znovu ožily, avšak už jako malé dítě bez antropologického či politického poznání, jsem přesto věděla, že tato kritika byla omezena na „evropský kolonialismus“ versus „súdánská národní

nezávislost“, přičemž utrpení volně žijících zvířat a lidských kmenů žijících v těchto oblastech, které byly zasaženy sporem civilizace, zůstaly v tomto příběhu nepovšimnuty. Z celého srdce věřím, že spojení mezi geologií a těžbou, pronikání civilizace a ničení života, jehož jsem byla svědkem během vyrůstání v Súdánu, bylo rozhodující pro porozumění a překonání násilí, v němž jsem vyrůstala a to jak na osobní a sociální úrovni. Vrátila jsem se do Darfúru po necelých dvou desetiletích a život, který se harmonicky potuloval divočinou od pozdních šedesátých let do počátku osmdesátých, zmizel z oblasti Hofrat al Nihas. Zůstal tam pouze písek, radiace, války a smrt.

Začala jsem si spojovat tuto souvislost mezi technologiemi, „znanostmi“ a civilizací jako bytím v srdci problému devastace života na zemi, když jsem byla ve třetím ročníku inženýrských studií. Výstavba silnic a inženýrství přehrad mně ukázalo, jak samotný pojem antropocentrické architektury byl u kořene desertifikace, jíž jsem viděla plížit se ze severu Afriky zaplavováním kilometrů křehké harmonie života přežívajícího kolonialismus. Války, rasismus, sexismus a vymírání druhů bylo samozřejmě související, avšak v té době jsem ještě neformulovala mou kritiku. Nicméně krátce po dokončení mého třetího ročníku, jsem opustila tyto studie a místo toho se zapojila k úsilí pomoci obětem války a zastavení desertifikace, války a vymírání. Toto mě dovedlo k žurnalistice válek a později k mým studiím a výzkumům v antropologii, sociologii a komparativní literatuře, s mými zkušenostmi z reálného života, osvícením pěti jazyky v dětství, stejně jako můj etický postoj provázejí mou kritiku současných epistemologických systémů a sociálně-ekonomického a environmentálního paradigmatu a praxe.

Myslíte si, že je AP reálný? Nejčastější odpovědí je, že AP je utopie nebo, že není cesty zpět, a také to, že máme tolika neuvěřitelných (nano)technologiích, které vyřeší všechny naše problémy v budoucnu, a to nejen environmentální problémy, ale také sociální problémy. Anarcho-primitivismus je teorie a kritika hierarchických a parazitních politických a sociálně-environmentálních ekonomických systémů. Argumenty jsou založeny na pozorování, jak život vznikl a vzkvétal v tomto světě po miliardy let. Anarcho-primitivistické kritiky jsou různé a není zde monolitické tělo znalostí či „stranická linie“: například, jsou zde ti, kteří čerpají od lovců a sběračů, jiní z křesťanského anarchismu Lva Tolstojeho či Jacquesa Ellula, zatímco další od tradičních veganských skupin. Jelikož tito myslitelé či kritici civilizace jsou zaměřeni na pozorování principů života, čerpají z různých oborů, jako jsou paleontologie, biologie, mezi jinými. Člověk nemusí být anarcho-primitivista, aby bylo možné vypořádat, že principy umožňující prospívat systémům života, jsou založeny na rozmanitosti a divokých vztazích. Tím „divokým“ myslím

„nedomestikovaný“ a existující pro účely své vlastní, bez ohledu na to, zda existují díky božímu zásahu či geologické náhodě, a ne za účelem vykořisťování v „potravním řetězci“. Tyto systémy života prospívají díky života schopným vztahům, kde je klíčová rozmanitost. Anarcho-primitivistická kritika porovnává tato pozorování principů života s principy civilizace a hierarchickými sociálně-environmentálními a ekonomickými systémy. Toto porovnání ukazuje, že monokulturalismus a domestikace nejsou života schopné systémy. Probírám tyto mechanismy do hloubky v mé práci, zejména to, jak se domestikace dětí řídí stejnými principy zjednodušení, hrozby smrti, monokulturalismem a konzumací života, jako domestikace nelidských bytostí. Mohli byste mít zájem si přečíst mou hru, kde jsem prozkoumala toto spojení mezi ontologií, teologií a antropologií nesoucí název *Red Delicious* (k dispozici na mých webových stránkách a stejně tak e-kniha na stránkách „In the Land of the Living“).

Konkrétně ontologickým základem technologií je spotřeba „zdrojů“ a otroctví se stává základem pro tyto parazitické vztahy, kde život, síla a úsilí jsou spotřebovávány jedním průtokem energie. V podstatě toto stanovuje vztahy závislosti, kde otrokář závisí na „zdroji“, ať lidská či nelidská zvířata nebo stroje pracují ve prospěch „vlastníka“, a kde je „zdroj“ nucen vyměnit svůj život a divoký účel za právo žít a pracovat. Má kniha *Wild Children – Domesticated Dreams: Civilization and the Birth of Education* (Fernwood, 2013) se ponořuje hluboko do ontologických, epistemologických a metodologických problémů domestikace.

Jak jsem argumentovala v knize, vzhledem k tomu, že předpokladem v civilizaci je konzumovat, zabíjet a kolonizovat, osvětluje to antropologické kořeny predace: jak zabíjení, tak znásilňování. Více k věci, civilizované znalosti konstruují člověka jako vrcholového predátora a svět existující v „přirozeném“ hierarchickém „potravním řetězci“ má být kontrolován, reprodukován a konzumován. Opět platí, že pozorování principů života ukazuje, že hierarchické systémy obživy jsou parazitní a neudržitelné, protože ke zdaru život potřebuje rozmanitost, vzájemnost a symbiózu. Podle sestavené antropologie kořenů spotřeby práce, těla a života, civilizace přináší neživotaschopné kultury sociálně-environmentálních vztahů, a proto jsme svědky antropogenní smrti světa, který je doslova pohlcen civilizovanými lidskými zvířaty. Toto je mimořádná situace a my nemáme ten luxus uvažovat o tom, zda se můžeme „vrátit“ či jen běhat podél snah k zachraňování našich umírajících kostí.

Proto skutečná otázka, již dnes čelíme, není, zda jsou pozorované společnosti nedomestikovaných lidských a nelidských bytostí utopické – není to divokost, co je utopické, divočině se úspěšně dařilo až do teď a já jsem žila v a s divočinou jak

v Rusku, tak Súdánu. Skutečným problémem je, že civilizace se ukázala být „utopická“. Neboť ta nikdy neplní své sliby: ta zvýšila úrodnost monokulturalismu, takže dnes domestikovaná nelidská zvířata a lidská zvířata představují 98 procent obratlů biomasy na zemi, zatímco před příchodem zemědělské civilizace v Úrodném půlměsíci před desetitisíci lety, se 99 procent obratlů biomasy skládalo z divokých druhů. Ta vytvořila nemoci a časnou úmrtnost skrze desertifikaci, války, hierarchický přístup k potravinám a vodě atd. Kolonizovala svět a zničila jej (Cituji výzkum a data v mé knize). Dokonce i oceán se obrací v pustinu a dusí se plasty, okyselením a civilizovanými odpadky.

Takže doufat, že nás technologie zbaví tohoto umírajícího pekla je obdobné – i když nekonečně více bolestivé a tragické než – vtip, který často slyším ve východní Evropě: že můžeme vyléčit kocovinu vodkou. Všichni víme, jak vodka léčí a sama o sobě, stejně jako jiné legální či nelegální drogy, je příznakem zoufalství, do něhož nás uvrhla závislost na technologické predaci. Potřeba opilosti je naše neschopnost či neochota čelit naší pravdě: vybrali jsme si civilizaci, a proto jsme si zvolili smrt. Skutečná otázka nyní zní: můžeme sebrat sílu k vykonání jiné volby? Anarcho-primitivismus neposkytuje řešení, ovšem jeho kritika nám ukazuje, kde jsme selhali, a poukazuje na různorodost způsobů, kam můžeme jít a jak můžeme léčit sami sebe a náš svět.

Co pro nás znamená domestikace ze sociálního hlediska a vědomí? Vědomím myslím znalosti. Měla domestikace hlavní dopad na lidský vývoj? Např. je zřejmé, že vývoj u nelidských zvířat, která byla domestikována, byl zastaven?

Domestikace určitě vzala naši inteligenci a znalosti o tom, jak žít ve světě. Vzdělávání nás učí, jak přežít v civilizaci: tj. jak být závislý na hierarchii odborníků, kteří berou naše povědomí o sobě a světě. Namísto učení se o světě prostřednictvím empatie a přítomnosti – „jaký je to pocit být vámi?“ – jsme se učili, jak používat schémata a reprezentace k pochopení toho, co chtějí ti výše v potravinovém řetězci „lidských zdrojů“, abychom „věděli“. Také tím, že se učí, jak uplatnit tyto schémata a vzorce k reálným životním situacím, bez pochopení složitosti, co je v sázce, ztrácíme naši šanci na komplexnější pochopení světa a také adaptaci na nové události.

V divočině se lidské a nelidské děti učí, jak zhodnotit každou situaci a správnému pochopení, neboť vědí, že životy a rozhodnutí jsou vzájemně propojeny a nejsou vždy předvídatelné. Pokud nejsme připraveni být překvapeni, mohli bychom zemřít. Zároveň to není vždy hrůzostrašný zážitek. Jak Kropotkin podotkl v jeho *Mutual Aid: A Factor of Evolutin*, žít v divočině je ve většině případů dobrá zkušenost, predace

bývá jeho méně prominentní aspekt, neboť býložravci mají historickou přesilu nad dravci, kteří naopak méně jí a více spí. V kontrastu toho cílem domestikace je zajistit kontrolu a predikci „aktiv“ a „zdrojů“. Takže její režim je v protikladu k evoluci, rozmanitosti, improvizace, změny a překvapení. „Zdroje“, které takové systémy poskytují, jsou závislé na někom, kdo ovládá jejich životy a jejich jídlo. Závislí „zdroje“ jsou tak neschopni prosperovat mimo tento systém nátlaku a hrozeb. Musí být ohloupeni a tak jsou ve lži. Jsou uváděni v omyl, pronásledováni a je jim vyhrožováno a jsou konzumováni. Avšak jak tvrdím ve své knize, lidská a nelidská zvířata touží po divokosti a trvá jim mnohem méně stát se divokými, než desetiletí, jichž je zapotřebí k jejich domestikaci do zapomnění.

AP kritika vzdělání je pro většinu lidí nepochopitelná, zejména pro fungování „moderního“ světa. Co byste řekla (na úvod) těmto lidem? Dokonce i mě toto spojení mezi vzděláváním a domestikací nebylo zřejmé. Ve skutečnosti má kniha o vzdělávání přišla jako vedlejší efekt mého výzkumu o válce, během lékařské antropologie ve Švédsku a spojením mezi konstrukcí „jinakosti“, zákony a zdravotnickým subjektem v soudní síni ve Francii – vše to mně vedlo k disertační práci o epistemologickým, ontologickým a antropologickým porozumění příběhu civilizace a divočiny. Spojení se stalo jasným, když jsem kritizovala základy civilizovaných znalostí jako klasifikujících a rozdělujících druhy. Konkrétně jsem si uvědomila, že zdůrazňování rozdílů v chápání člověka jako odděleného od nelidské bytosti či života jako odlišného od neživota představuje epistemologii, jež ospravedlňuje krutost a která byla u kořene sexismu a rasismu. Porovnání tohoto sociálně konstruovaného chápání naší lidskosti, která se vztahuje na svět, jako predační a vetřelců jako necivilizovaných lidských a nelidských bytostí, mně ukázalo, jak byl projekt vzdělání kritický pro domestikaci, neboť poskytoval obojí, vědomí, které ospravedlňuje útlak, kolonialismus společenských systémů lidskými predátory, podrobování a konzum, stejně jako založil metodiku k reprodukci bytí této kultury a sociálně-environmentální ekonomiky.

Jinými slovy, pokud chcete, aby lidé pro vás zabíjeli, potřebujete zajistit, aby neznali zkušenosti a skutečnost, že zabíjí. Potřebují být odcizeni od toho, že zabíjí a toto odcizení a predace musí být naturalizováno: můžete budovat antropologii člověka jako nadřazeného nelidským bytostem a „méněcenným“ lidí jako nevnímajících bytostí necítících bolest, které existují pro vaši spotřebu. Nebo vybudujete identitu lidí, které jste poslali zabíjet tak odlišnou jako nepřítel vaší skupiny, racionalizací, že o to žádali a vštěpením strachu, že vás zabijí, pokud to neuděláte jako první. Nicméně epistemologie není sama o sobě dostatečná, potřebujete dále vytvořit situaci neustále nedostatku a ohrožení, aby si lidé osvojili strach a násilí. Toto je

místo, kde metodika civilizované pedagogiky hraje klíčovou roli: lidské děti jsou odtrženy od svých rodičů v raném věku, uvězněny ve stejně věkových skupinách třídních stěn, kde čelí neustále hrozbě vyhladovění prostřednictvím nižších tříd a budoucí nezaměstnanosti, pokud se nenaučí abstraktní „znalosti“ a civilizovanou gramatiku hierarchií a poslušnosti. Tato pedagogika odráží metody používané u otroků nelidských zvířat: kůň je živěn, pouze pokud přinesl větší zisk domestikátorovi než ten, který byl vynaložen na jeho udržování, a když odmítl pracovat, zabila ho. V tomto smyslu, slavný ruský filozof Ivan Pavlov nezjistil nic nového, když artikuloval jeho teorii o výcviku psů. V mé knize o vzdělávání, prozkoumávám další pedagogiky „nevzdělaných“ dětí a líčím mé postřehy o tom, jak se učí.

Co si myslíte o tradičních či červených anarchitech? Zejména, pokud jde o jejich neutrální postoj k technologiím, domestikaci a často také ke kolonialismu. (vlastně jejich postoj k AP a jejich myšlenkám je obdobný jako postoj většinové společnosti) Za prvé, termín „tradiční“ je velmi problematický, neboť vytváří zaujatost vůči konkrétnímu pohledu jako „většinová“, „norma“ a tím se normalizuje ta perspektiva, která tomu dává sílu, zatímco marginalizuje či destabilizuje jako „devianta“ nebo „abnormální“ jiné perspektivy a tím oslabuje jejich náplň. Otázku, jíž tento termín vyvolává, je: tradiční podle koho? Necivilizované, netechnologické, antikapitalistické společnosti založené na vzájemné pomoci a symbiotických sociálně-ekonomických kulturách obživy byly normou v celé historii světa, a až do současnosti. Nekontaktované lidské kmeny pokračují v existenci a staví se civilizaci po celém světě dodnes. Dělalí tak divoká nelidské bytosti. Dokonce i ti obklopeni civilizací se nevzdávají divočiny jejich krajiny, ať odpor domorodých obyvatel Xingu proti stavbě Belo Monte v Brazílii či odpor indiánu Mi'kmaq proti hloubení břidlicových plynů v Kanadě jsou jen některé příklady současného odporu k civilizovanému násilí. Ve skutečnosti domestikace a civilizace – spolu s jejich systémy správy – čelily vytrvalému odporu již od zemědělské sedavé kultury, která začala kolonizovat lovce a sběrače a nomádská nelidská a lidská zvířata. Jinými slovy odpor vůči civilizaci v různých formách byl tradiční praxí po celém světě více než tisíce let, zatímco „červený anarchismus“ existuje pouze sporadicky v evropských historických enklávách a dalších západních zemí jen pár staletí.

Za druhé, samotný koncept anarchismus je kontextový. Divoké společnosti, jejichž kultury obživy jsou založeny na symbiotických sociálně-environmentálních vztazích, nemohou být definovány jako „anarchistické“, poněvadž anarchismus je odpor proti systémům vládnutí v hierarchických kulturách a jejich metodám donucení,

vykořisťování a spotřeby, které vládnoucí systémy zavádí. Jinými slovy anarchismus je důležitý pro pochopení problematiky vládnutí, pro artikulaci kritiky domestikace, a pro taktické účely odporu a překonání existenčních systémů založených na utrpení, desertifikaci a smrti. Tyto kritiky vznikají za určitých okolností, a proto jsou kontextové a tak často omezené a zkrácené. Například bohatý běloch píše teorii anarchismu a navrhovaná anarchistická praxe v 19. století nebo 20. století bílou šovinistickou společností nakonec závisí na „imperialistických“, rasistických, sexistických a speciesistických „privilegiích“, které ho ochraňují před zakoušením lidské a nelidské „kořisti“. I když jeho analýzy mohou mít velký význam, toto je důvod proč jeho chápání a doporučení mohou být zkrácené a omezená, neboť neměl vždy to vědomí, jaké je to být kořist denně, minutu po minutě, protože epistemologicky a empiricky zná svět z pohledu predátora. Často pak mnoho vědy, na níž tito lidé zakládají svou kritiku, vychází z tohoto naturalizovaného dravého pohledu, z něhož mají prospěch, a jejich epistemologie pracují v potvrzení jejich „přírodního“ aspektu predace, v němž jejich vlastní existence, živobytí a odpor závisí na pronásledování celých skupin osob označených jako „kořist“ v jejich sociálně-ekonomické nice.

Excelentní ilustrace takové krátkozrakosti v kritice civilizace dnes bude práce Jareda Diamonda, který pokračuje v předpokladu, že necivilizovaný a nedomestikovaný svět je založen na násilí a predaci. U levicového anarchismu může být tato predační perspektiva vysledována v takových závěrech, jež vykreslují současní teoretici jako je David Graeber. Například v červnu 2009 jsme Graeber a já měli veřejnou diskusi v anarchistické antropologické skupině na *Open Anthropology Cooperative*, v níž Graeber odsoudil anarcho-primitivisty ze života pod maminčinou sukní a říkal mi, že ví, co chtěli bangladéšští zemědělci: pěstovat potraviny. Za prvé, použití „maminčina sukně“ jako urážky k odmítnutí teorie se opírá o patriarchální využívání a degradaci žen. To znamená, že v Graeberovo očích „mužští“ anarchisté, kteří používají predační systém, zakoušejí sami sebe ve světě bez toho, aby se spoléhali na „matky“ – či ženskou třídu, která je konstruována k chovu a reprodukci lidských zdrojů – jsou standardem úspěchu; zatímco ženská třída, která je bagatelizována a držena v pozadí hospodářského úspěchu – dokonce může být v tomto užití považována za „selhání“. Za druhé, toto vyžaduje schopnost vymanění se z argumentů něčího dialogu, v tomto případě, Graeber je hluchý k podnětným argumentům anarcho-primitivistů a zametá je pod koberec, poněvadž je spojuje s „poraženeckou“ třídou – ženy, matky. A konečně, pro udržení patriarchálního systému (re)produkce zdrojů v taktu dominantní třídy bílých mužů potřebuje „bangladéšské“ a jiné zemědělce a pracovníky udržet na jejich místě a udržet

potřebu pěstování jídla a (re)produkce zdrojů a technologie pro „intelektuály“ z předních řad patriarchy.

„Jak víte, že bangladéšští zemědělci nechtějí být raději anarchističtí antropologové?“ Zeptala jsem se Graebera. Graeber byl však uražen mou odpovědí, neboť, jak mi vysvětlil z nějakého důvodu „toto“ ode mně neočekával: zdálo se, že očekával, že budu souhlasit s jeho odbornými znalostmi a nevyslovím nesouhlas s levicovou intelektuální racionalizací *raison d'être* bangladéšských a jiných zemědělců, malajských pracovníků v automobilovém průmyslu, dělníků čínských počítačových továren, et al a ad infinitum.

Toto objasňuje proč je zde rasová a genderová hierarchie většinou bílých lidí považována za „anarchistickou teorii“. Proto je to obvykle malá menšina, konkrétně, bílí muži, nejčastěji z vládnoucích tříd, jež disponuje infrastrukturou a sociálním, symbolickým a materiálním kapitálem, který ji umožňuje myslet a produkovat, stejně jako přistupovat k veřejné sféře jako dominantní hlas. Bílé ženy a spodní bílé třídy musí bojovat mnohem více než jejich bílí mužští protějšky, aby měly povolen vstup do této sféry vlivu a společenské moci. Perspektivy barevných lidí a nelidské divočiny jsou tak vytlačovány z dominantní „veřejné“ sféry. Barevní lidé jsou většinou umlčeni nakladatelstvími a médii pokud reagují na nutkání bělošské nadřazenosti nebo se stávají revolucionáři v zemích, které mají koloniální závislost na „evropské“ (západní či severní) metropoli a jejím parazitním vztahu ke zbytku světa. V tomto ohledu, i „revoluční“ barevní lidé jsou nošeni západními „radikály“, zejména levicovými anarchisty, jako podpěra pro jejich vlastní agendu, která se zaměřuje na vytváření bílých levičáků v čele politiky bez ohrožení jejich rasových a genderových privilegií, mezi něž patří přístup k „technologii“, tj. živých a neživých otroků a práce. Vzhledem k této vnitřní závislosti na otročké práci, se tyto „anarchisté“ spoléhají na stejné schéma ve svých setkáních s lidskými a nelidskými zvířaty a jejich používání technologií a médií. Nicméně jelikož většina lidí na celém světě (více než 70 procent z nich jsou barevní) jsou zdroje pracovní síly pro bělošskou nadřazenost, pak většina nebílých perspektiv má tendenci být kritická vůči „západním“ sociálně-ekonomickým modelům, které je nadále vykořisťují, takže kritika technologií je v těchto diskurzech přítomna. Ovšem tyto perspektivy jsou udržovány mimo sféru vlivu ze strany průmyslových médií a vydavatelství soustředěných na produkci „bílých“ antropocentrických znalostí a vylučování nebílých perspektiv jako apriori irelevantní, nevýznamné, marginální a triviální.

Mám spoustu zkušeností s radikály, anarchisty a mainstreamovým vydavatelstvím a médii, které toto potvrzují. Zde je jeden z příkladů pro ilustraci, jak to funguje: na

Anarchist Bookfair 2007 v Montrealu jsem obrátila na Autonomia, které sídlí v New Yorku. Když jsem vysvětlila spolujitelce tisku mou práci a navrhla, že by jejich vydavatelství mohlo mít zájem se podívat na můj rukopis, byla bych ráda, abych jí ho mohla zaslat, řekla mi přezíravě, že bych se nejdříve měla informovat já o jejich literatuře. „Vydáváme anarchistické knihy. Měla byste se nejprve seznámit s tím, co děláme. Nechceme zveřejňovat mexické kuchařky,“ informovala mě.

Autonomia vydala díla několik bílých mužů, kteří si dali islámská jména, jako je Peter Lamborn Wilson známý jako Hakim Bey a Michael Muhammad Knight, protože toto symbolizuje akci – užívání arabského jména bílým mužem – se zdá být radikální. Nicméně když se vydavatele setkají s hnědou ženou tváří v tvář, nedokážou pochopit, co jsem vysvětlovala o mé práci. V případě Autonomii vydavatel použil schéma hnědé ženy s bytím spojeného s nižším statusem povolání „kuchařky“ a instinktivně mně odmítl jako neschopnou produkovat kritiku hodnou pozornosti jeho nakladatelství. Toto spojení s mexickou kuchyní je nejen sexistické; také je to rasistické, protože v mém případě, i když je mé příjmení arabské, hnědá kůže a drobná postava jim dovolili, aby se neobtěžovali popřemýšlet o odepření si „správného“ stereotypu, avšak zobecnili mé povolání jako triviální, bez ohledu na geografickou přesnost. Vidíme, že na tuto hnědou ženu pracující se stejným schématem, s nímž pracoval David Graeber ve výše uvedeném příkladu, byla použita formule bagatelizace a zamítnutí jako „irelevantní“ kuchyně, která živý muže – především bílé muže – a bílý rasistický paradigmát, bez ohledu na to zdali jsou tyto zainteresovaní jednotlivci radikálové či mainstreamové. Produkce teorie a expektace těch kdo „zná“ a kdo je „důvěryhodný“ je tak sociální kapitál, který funguje jako investice pro „tradiční“ hlasy v hierarchii, a tím vylučuje většinu perspektiv těch, kteří skutečně žijí svět; koneckonců, většina lidí nepochází z vládnoucí třídy, jsou spíše „ovládaní“ a své životy v kuchyni či na poli spotřebovávají. Většina z nich, pokud dostane možnost, nebude chtít udržovat svět ve statusu quo a udržovat své „povolání“ tak jak je.

Neboť se „sociální anarchisté“ či „červení anarchisté“ ocitají výše v potravinovém řetězci, je tak pro ně snadné zůstat slepými k faktu, že bílý šovinistický systém, funguje v jejich prospěch, a, že technologie je pro ně důležitá, aby udrželi své predační „privilegia“ neporušená, neboť jim technologie umožňují žít z jiných, většinou nelidských bytostí a barevných lidí: věčná otázka, kdo těží, doluje, chová, šije, uklízí, vyrábí technologie, energie, ad infinitum.

Navíc tato hierarchie v sobě pracuje jako úspěšný mechanismus útlaku, který je také prací na tzv. „post-koloniálních“ místech, kde barevní lidé, kteří jsou v pozici moci

nad „bývalými“ koloniemi vědí, že jejich vlastní predační místo v potravinovém řetězci je zajištěno, pokud udržují přísun ekonomického modelu bílého rasismu. V tomto smyslu se hierarchie potravního řetězce také spolčuje v udržování umlčování nebilých anarchistických hlasů a perspektivy nelidských bytostí a marginalizace zahrnuje jejich vlastní „post“ koloniální země. Včetně toho, a to platí i pro Evropany, pochopení anarchistické myšlenky a tradice závisí na regionu, období a zdůraznění bojů těch, kteří „vedou“ odpor, což není vždy reprezentativní, jak lidé mohou vidět jejich boje. Pojmy jako „bolševik“ a „menševik“ během ruské revoluce odhalují, že: slovo bolševik znamenalo většinový hlas, když se po druhém kongresu v roce 1903 strana odtrhla od menševiků (což znamená menšina), ovšem ve skutečnosti to byly menšinové názory ve větším revolučním rozsahu, kde zvítězili anarchisté a další frakce. Takže seznámení se s jakýmkoliv myšlenkami vyžaduje, abychom byli citliví na individuální práci a dialog, které podněcují v divočinu, netradiční spolupráci s výklady, porozumění a akci. Opět, v mé knize o vzdělávání se zabývám do hloubky tím, jak známe, chápeme a pracujeme z anarchistické perspektivy.

Podle mé složité kulisy, pestrých zkušeností ve spektru sociálně ekonomických tříd, a expozice široké škály historických příběhů, revolucí, post-koloniálních bojů, stejně jako života na pěti kontinentech, jsem mimořádně citlivá na perspektivy, jež usměrňují naše chápání a praxe. Při mém vlastním teoretickém zkoumání, jsem ochotna dialogu se širokým spektrem myslitelů a vědců. I proto se nebojím citací od bělošských myslitelů jako Errico Malatesta, Petr Kropotkin či Karl Marx, mezi jinými. Ale ujišťuji, že rovněž pojmám domorodce, ELF (Earth Liberation Front), ALF (Animal Liberation Front) či spisovatele, myslitele, revolucionáře z celého světa a naslouchám neverbální zkušenosti nelidských bytostí.

Nicméně má kulisa není podmínkou pro možnost dosažení osvícení zkušeností ostatních. Lev Tolstoj byl příkladný v tomto smyslu, neboť měl schopnost vcítit se tak plně do osoby, jíž popisoval, že mohl vědět, jak starý kůň trpí nebo jak žena z patriarchální společnosti nenachází možnost nadále žít. S upřímným psaním příběhu „Starý kůň“ či Anna Karenina, Tolstoj nemohl najít žádného ospravedlnění pro civilizaci, technologické společnosti a tak i pro kulturu otroctví. Toto poznání mělo katastrofální důsledky na jeho život, činy a vztahy. Takoví lidé existovali prostřednictvím historie civilizace. Nicméně abychom uskutečnili změnu, potřebujeme více lidí z „privilegovaných“ tříd, aby odmítli jejich výsady a připojili se k řadám lidí a nelidských bytostí, které kořistní. Je třeba pochopit, co je to být nucen existovat jako stroj, jako protéza tvrdohlavého doktora domestikátora, vrcholový predátor – ta hloupá opice, která přivedla svět na pokraj vyhynutí. Protože, jak nám říká Philip Dick v *Do Androids Dream of Electric Sheep*, když si uvědomíte, že

můžete držet posledního pavouka ve vaší dlani a pláčete pro něj z celého svého těla a duše, není to antropocentrická solidarita „červeného anarchismu“, která přinese tohoto pavouka zpět k životu, avšak hrdinský čin sahající za hranice speciesismu a ponořující se za hranice ontologického stroje – konečného otroka – který může získat zpět ztracený ráj, který je divočina a který je život.

Na Vašich stránkách jsem četl diskusi, z níž jsem se dozvěděl, že jste veganka? Je to pravda? Pokud jste veganka, co nám veganství přináší? Víte, mnoho lidí se ptá, jak AP souvisí s veganstvím: lidé by se museli vrátit k lovu.

Problém s kritikou predace, co se týče veganství, je, že taková kritika pak zdůrazňuje osobní preference ve spotřebě spíše, než aby upozorňovala na větší důsledky, jak budujeme naši antropologii. Je to toto znepokojení, které artikuluje mé úvodní prohlášení v diskusi „Mythical Predator“: konkrétně, zda bychom měli nadále charakterizovat sami sebe z hlediska naší „spotřeby“ a „preferencí“, což opouští debatu v oblasti predace, nebo bychom měli přehodnotit naši antropologii z hlediska naší environmentální úlohy jako symbiotického plodožravého sběrače po boku ostatních primátů. Konkrétně, i přesto, že jsem se z mého vlastního osobního výběru potravy rozhodla ve věku čtyřech let, že nebudu konzumovat maso jiných, a to je jednodušší obhájit v Severní Americe mé limitace jídla, pokud jde o veganství, ještě jsem vyjádřila svou kritiku z hlediska epistemologie konstrukce lidstva jako evolučně „úspěšného“ kvůli jeho predacní antropologii. Opět probírala jsem toto více do hloubky v mé knize o vzdělávání a věnuji tomu velkou část v mém současném knižním projektu, který se zaměřuje na kritiku civilizované evoluční teorie. Nakonec jsem řešila tento bod v *Question and Answer period*, během mé přednášky 8. října na Katedře kriminologie Polytechnické univerzity Kwantlen, která je zpřístupněna zde: <http://youtu.be/uVQujVAN6zM>.

Poznámka: Toto interview s Laylou AbdelRahim jsme dělali prostřednictvím emailu. AbdelRahim jsme požádali zda by neodpověděla na několik otázek, které bychom poté zveřejnili na blogu. Layla ochotně odpověděla a její odpovědi jsou skutečně obsáhlé.

Layla AbdelRahim je kanadská komparatistická antropoložka a autorka, jejíž práce o civilizaci a divočině přispěly k oblasti literárních a kulturních studií, filozofii, sociologii, anarcho-primitivistické myšlenky, epistemologii a kritice civilizace a vzdělávání. Připisuje kolaps rozmanitosti biologických systémů a environmentální degradaci na monokulturní civilizační ontologii, která vysvětluje existenci z hlediska antropocentrických utilitárních funkcí. Knihy, které AbdelRahim napsala jsou *Children's Literature, Domestication, Social Foundation: Narratives of Civilization and Wilderness* a *Wild Children – Domesticated Dreams: Civilization and the Birth of Education*.

Webové stránky AbdelRahim naleznete na layla.miltsov.org.

Pomyšlení na existenci v divočině

Probuzení z noční můry zoologických zahrad

Medvědice ujde sedm kroků, její drápy klikají o beton. Skloní hlavu, otočí se a jde směrem k přední části klece. Další sklonění, další otočka, další tři kroky. Když se dostane tam, kde byla, začne se vším znovu. Je to tím, co zbylo z jejího života.

Mimo klec se lidé procházejí na chodníku. Rodiče zastavují kočárky, než si uvědomí, že tu není nic k vidění. Pár teenagerů přistoupí, má walkmany a drží se za ruce; jeden pohled dovnitř je dost, a jdou pryč k jiné kleci.

Medvědice stále opakuje; tři kroky, sklonění hlavy, otočka.

Bohužel většina z nás již byla v mnoha zoologických zahradách, aby se seznámila s archetypem bytosti, která byla vězněním dohnána k šílenosti: medvědice chodící v přesném obdélníku; pštros neustále klepající zobákem; sloni, kteří se rytmicky pohupují. Ale medvědice, jíž popisují není archetyp. Je medvědicí. Je medvědicí, která, stejně jako všichni jiní medvědi, kdysi měla touhy a preference všem jí vlastní, a kým stále může být pod maskou šílenosti.

Nebo v této chvíli nemůže.

Ředitel zoo David Hancocks píše: „Zoologické zahrady se vyvinuly nezávisle na sobě ve všech kulturách po celém světě.“

Tohle prohlášení má mnoho ozvěn, ale není to tak docela pravda. Je to ekvivalent tvrzení, že se božské právo králů, karteziánská věda, pornografie, písmo, střelný prach, motorové pily, bagry, dlažba a jaderné bomby vyvinuly nezávisle na sobě ve všech kulturách po celém světě. Některé kultury vyvinuly zoologické zahrady, a některé ne. Lidské kultury tu byly po desítky tisíc let před objevením se první zoo asi před 4300 lety v sumerském městě Ur. A v době před první zoo tu existovalo tisíce kultur bez zoologických zahrad nebo jejich ekvivalentů, které lze dohledat.

Nicméně zoologické zahrady se vyvinuly v mnoha kulturách, od starověkého Sumeru po Egypt po Čínu po Mongolskou říši po Řecko a Řím, dále až k původu západní civilizace až po současnost. Ovšem tyto kultury sdílí něco, co není sdíleno domorodými kulturami, takovými jako Sanové, Tolowa, Shawnee, Aboridžinci, Kayin lidé a jiní, kteří neprovozovali nebo nevytvářeli zoo: jsou všechny „civilizované“.

Změna jediného slova dělá větu Hancockse pravdivou: „Zoologické zahrady se vyvinuly po celém světě nezávislé na sobě ve všech civilizacích po celém světě.“

Civilizace je charakterizována městy, které ničí přirozená stanoviště a vytváří prostředí nepřátelské pro přežití mnoha divokých bytostí. Podle definice města oddělují své lidské obyvatele od nelidských, sousedský kontakt s volně žijícími zvířaty je určující problém pro městské obyvatele každý den. Až do nástupu civilizace – po 95 procent naší existence – byl tento kontakt ústřední pro život všech lidí, a dodnes zůstává nedílnou součástí „necivilizovaných“.

Jestliže může být řečeno, že nás vztahy tvoří, nebo přinejmenším ovlivňují, kdo jsme, pak absence této základní každodenní vazby s divočinou, ostatními nelidskými bytostmi změní naše vnímání sebe samých, jak vnímáme svou roli ve světě, a jak zacházíme sami se sebou, ostatními lidmi, a těmi, kteří jsou stále dosud divocí.

Pokud vidíte zvíře v zoo, máte vše pod kontrolou. Můžete přijít, můžete odejít. Zvíře nemůže. Je ve vaší milosti; zvíře je pro vás vystaveno.

Ve volné přírodě existují stvoření pro své vlastní účely. Mohou přijít a mohou odejít. Takže můžete. Oba se můžete vidět vzájemně tak, jak si přejete. Jde o rovnostářské setkání.

A tohle ve světě vytváří veškerou odlišnost.

Jedním z velkých potěšení života daleko od města je poznání svých nelidských sousedů – rostlin, zvířat a jiných, kteří tam žijí. I když se občas náhodou setkáme, zjistil jsem, že jsou to obvykle zvířata, která určují, jak a kdy se mě ukáží. Například medvědi nebyli plaší, okamžitě mi ukázali svůj trus a svá těla, postavili se na zadní nohy, aby dali zablácené tlapy na okna a podívali se dovnitř; nebo naskytli pohled na chlupaté zadky než rychle zmizeli, když jsem se blížil lesní cestou; nebo šel pomalu v hlubokém šeru před svítáním jako černý přízrak. I když jsem zvyklý na jejich tak neostýchavé bytí, vždy je darem, když se sami ukáží, jako to jeden udělal v poslední době, když se přede mnou vykoupal v rybníku.

Také drozdi, datli, kolibříci a tyranovci všichni se sami ukazují. Nebo spíše, jako

medvěd, ukazují ty části sebe, které chtějí, aby byly viděny. Vidím často červenky, a několikrát jsem viděl kousky modrých skořápek poté, co je opustily děti, avšak nikdy jsem neviděl jejich hnízda.

Tato setkání – tato představení – se dějí za podmínek zvolenými těmi, kteří byli na této zemi dlouho předtím, než já: oni si vybírají čas, místo a dobu trvání našeho setkání. Stejně jako mí lidští sousedé a přátelé, mě ukazují, co chtějí o sobě ukázat, a já jsem za to rád. Ukazovat mě více – a to platí jak pro nelidi, tak pro člověka – by bylo nehorázně neslušné. Zničilo by to jakýkoliv potenciál našeho vztahu, který by jednou mohl nastat. Bylo by to nesousedské.

Jsem si zcela vědom, že mě může zabít i mladý medvěd. Jsem si také zcela vědom toho, že lidé koexistovali s medvědy a dalšími divokými zvířaty po tisíce let. Příroda není děsivá. Není to doupě strachu a hrůzy. Pro téměř všechny lidské existence, byla domovem, a divoká zvířata byla našimi sousedy.

Více než jeden milion lidí právě teď po celém světě umírá při dopravních nehodách. V samotných Spojených státech je asi 42 tisíc dopravních nehod ročně. Přesto se nebojím aut – i když bych pravděpodobně měl. Na celém světě je každý rok zabito 2 miliony lidí přímým násilím jinými lidmi. Téměř 5 miliony lidí zemře každý rok v důsledku kouření. A kolik lidí zabijí medvědi? V celé Severní Americe jednoho každý druhý rok.

Bojíme se špatných věcí.

Jsem v zoo. Všude vidím konzole na malých stojáncích. Každá konzole má malovaný design zaměřený na děti, a každá z nich má reproduktor s tlačítkem. Když jsem stiskl tlačítko, uslyšel jsem monotonní hlas: „Všechna zvířata na vás netrpělivě čekají.“ Konec písne děti ujišťuje, že „jde o zábavu.“

Dívám se na betonové zdi, prosklené prostory, příkopy, elektrifikované ploty. Vidím výrazy ve tvářích zvířat, tak odlišné od výrazů divokých zvířat, která jsem viděl. Stěžejní pýchou zoo, a ve skutečnosti stěžejní pýchou celé této kultury, je to, že všichni tito „ostatní“ jsou tu pro nás, že nemají žádnou existenci nezávislou na nás, že ryby v oceánech čekají na nás až je chytíme, že stromy v lesích stojí připraveni na nás až je pořežeme, že zvířata v zoo jsou tu pro nás, aby nás bavila.

Může to být lichotivé věřit, že vše co tu je, je aby vám sloužilo, ovšem v reálném světě, kde existují skutečné bytosti a skutečné bytosti trpí, je to narcistické a nebezpečné předstírat, že na nikom nezáleží jen na vás.

Někdy si sním o uvěznění zastánců zoo a ošetřovatelích, kteří dostanou ochutnat

svou vlastní medicínu. Chtěl bych je na měsíc zavřít a pak se jich zeptat, zda si stále chtějí dělat vtipy o přešlapování opice, kterou nazývají „Jogíní muž“. Chtěl bych se jich zeptat, zda cítí smutek, žal, odpor a stesk po domově, a zda se stále domnívají, že zvířata nepotřebují svobodu. Neposlouchal bych jejich odpovědi, protože by mi bylo jedno, kdo vyslyší jejich zážitky. Ve skutečnosti bych nevěřil, že tato ošetřovatelská zvířata – pro člověka jsou také zvířaty – by mohla smysluplně prožívat svět, což znamená, že by pohled z mé strany vedl k přesvědčení, že mě mohou říkat cokoliv. Ve skutečnosti by pohled z mé strany vedl k přesvědčení, že si tato zvířata mohou přát určité podmínky pro pokračování či změnu.

Chtěl bych tam nechat lidská zvířata, v klecích, a chtěl bych se jich po roce zeptat na tyto otázky. Během této doby by nikdy neměla mít povoleno mluvit s jiným člověkem, ale měla by dostat kartonové krabice a papírové sáčky na hraní. Myslím, že po dvanácti měsících věznění, by mi řekli, že souhlasí, že zvířata potřebují svobodu. Nicméně já bych je neposlouchal. Nevěřil bych, že by mohla mluvit. Myslím, že v době, kdy by mě již neříkala vůbec nic; by tiše chodila kolem svých klecí – jejich „stanoviště“ – sedm kroků vpřed, sklonění hlavy, otočení se doleva a zase zpět.

Je často řečeno, že jednou z hlavních pozitivních funkcí zoologických zahrad je vzdělávání. Ve výsledku běžně zoo s přesvědčivostí konstatují že, poněvadž země se stala bitevním polem se zvířaty, které prohrávají válku, zoologické zahrady jsou ve skutečnosti poslední nadějí pro obléhané volně žijící zvířata. Jen prostřednictvím plného potenciálu zoologických zahrad pro vzdělávání se lidé někdy naučí dostatečnému zájmu o volně žijící zvířata k nezničení planety. Jak autorka Vicki Crokeová říká, výzvou pro zoologické zahrady je: „aby žijícími, dýchajícími zvířaty inspirovaly k obdivování a respektu přírodního světa; aby učily, že zvířata mají místo v kosmu a osvětlily spletitou a křehkou pavučinu života, která jej udržuje; aby otevřely dveře k konzervaci milionů lidí, kteří chtějí zachránit tuto planetu a neuvěřitelné bytosti, které pojímá.“

Už jste sledovali lidi v zoo? Nevidím žádný úžas v jejich tvářích. Místo toho slyším děti, kteří se smějí zvířatům – není to sladký zvuk nevinného smíchu, avšak posměšný druh smíchu, který uslyšíte ve školách: smích z neštěstí někoho jiného. Vidím rodiče a děti chichotající se tloušťce orangutana, dělající děsivé obličejy na hada, ignorující stereotyp medvěda. Křičí na hloupé opice, které vyzdvihují své nosy a zírají na ně přímo přes sklo. Děti se smějí a buší na okno.

I když přijmeme v nominální hodnotě tvrzení o vzdělávacím potenciálu zoologických zahrad, studie po studii ukazují, že zoologické zahrady nešťastně selhávají v tomto

úkolu. Porovnáním doby pozorování v londýnské zoo se zjistilo, že diváci stáli před výběhem opic průměrně čtyřicet šest sekund. Těchto čtyřicet šest sekund, včetně času stráveného čtením – nebo spíše projetím – informací zveřejněných o zvířatech. Není divu, že studie ukazují, že si z toho příliš nevezmou: stále nazývají gibbony a orangutany „opicemi“, supy „káňaty“, kasuáry „pávy“, vydry „bobry“, a tak dále.

Běžná metoda pro odchyt mnoha sociálních bytostí, včetně slonů, goril a šimpanzů, byla – a v některých případech je – vraždou matek. Většina z nás o tom nikdy neslyšela; mnohem lepší je věřit, že zoologické zahrady zachraňují zvířata z volné přírody. Slyšet pravdu o tom, jak jsou zvířata odchyťována, by narušilo fantazírování, že netrpělivi oceloti a sloni „čekají“ na setkání s námi. Ošetřovatelé to vědí. Věděli to vždy. William Hornaday, ředitel bronxské zoo, v roce 1902 napsal Carlovi Hagenbeckovi, který byl považován mnohými za otce moderních zoologických zahrad a byl obchodníkem se zvířaty téměř nepochopitelného měřítka: „Měl jsem velký zájem na tom, že se ke mě dostal Váš dopis o odchytu těchto nosorožců; ale musíme si stále bezprostředně ponechat, že asi čtyřicet velkých indických nosorožců je zabito pro odchyt čtyř mláďat. Pokud by se to mělo dostat do novin, ať už tu nebo v Londýně, byly by tam publikovány věci zavrhuující veškerý obchod s divokými zvířaty pro vystavování.“

Pokud jste matka, co byste dělaly pokud by se někdo pokusil vzít Vaše dítě? Pokud jsi dítě, jak by ses cítil, kdyby tě někdo zastřelil tvou matku, tak aby tě ji mohl dát ukázat? Jak byste se cítili, kdyby vás drželi v kleci?

Nejedná se o řečnické otázky. Co byste dělali? Jak byste se cítili?

Jedna z věcí, která se mi nejvíce nelíbí na západní kultuře je neprozkoumané přesvědčení, že lidé jsou lepší a zásadně oddělení od „zvířat“; že zvířata jsou zvířata, lidé nejsou zvířata; že mezi nimi stojí nepropustná stěna.

V tomto konstruktu jsou lidé inteligentní zvířata. Zvířata – čímž se míní všechna zvířata mimo člověka – nejsou, nebo v případě, že disponují nějakým druhem inteligence, je slabá, rudimentární, dostatečná jen na to, aby jim umožnila nesmyslně navigovat své nesmyslné fyzické prostředí.

Vzhledem k tomu, že lidské chování je založeno na vědomých, racionálních volbách, naše kultura tvrdí, že chování zvířat je zcela řízeno instinktem. Zvířata neplánují, nemyslí. Jsou v podstatě stroje z DNA, vnitřnosti a kožešiny, peří či šupiny.

Lidé cítí širokou škálu emocí. Zvířata prý ne. Netruchlí ze ztráty matky, svobody

nebo světa. Necítí smutek. Necítí radost. Necítí ponížení

Tato kultura si myslí, že lidský život je posvátný (alespoň některý život je posvátný, nicméně životy chudých, nebílých, domorodců, stejně jako životy každého, kdo se staví proti přání mocných, jsou pouze trochu, a někdy nejsou vůbec posvátné), ale život zvířat posvátný není. Ve skutečnosti celý živý svět není posvátný.

Lidé jsou údajně jedinými nositeli významu, jedinými udavateli hodnot, jediné bytosti schopné morálního chování. Životy zvířat nemají vlastní hodnotu – ve skutečnosti vůbec žádnou hodnotu, kromě případů, kdy jim lidé přiřadili hodnotu. Tato hodnota je téměř vždy striktně utilitární. Nejčastěji je měnová, a obvykle není založena na jejich životě, avšak na ceně jejich těl. A samozřejmě zvířata jsou neschopna morálního chování.

Nakonec tato kultura stále zdůrazňuje, že vše, co je lidské, je dobré: lidé mají lidství a jsou humánní; civilizovanost jsou zdvořilí. Lidské vlastnosti mají být milovány. Vlastnosti zvířat mají být nenáviděny – či spíše nenáviděné vlastnosti jsou projektovány zvířaty. Špatní lidé jsou „zvířata“, „bestie“. Má encyklopedie uvádí synonyma pro zvíře jako: nižší, bezduchost, nemyslicí, umírněné, senzualista.

Jsme odrazováni antropomorfizací zvířat – to znamená, že bychom jim neměli přisuzovat lidské vlastnosti. To znamená, že musíme udělat vše, co je v našich silách k zaslepení sebesamých k inteligenci zvířat, jejich vnímání, jejich pocitů, jejich radosti, jejich utrpení, jejich touhám. To znamená, že musíme ignorovat jejich osobitost, jejich individualitu, a jejich zcela nezávislou hodnotu na našem vlastním použití pro ně.

Co se vlastně učíme od zoologických zahrad? Učíme se, že jsme tu, a zvířata jsou tam. Učíme se, že nemají žádnou existenci nezávislou na nás. Učíme se, že náš svět je neomezený, a jejich světy jsou omezené, nucené. Učíme se, že jsme chytřejší než jsou ona, nebo, že by nás přelstila a uprchla – nebo možná, že nechťejí uprchnout, že poskytování špatného jídla a konkrétního přístřeší v kleci je pro ně důležitější než svoboda. Učíme se, že jsme silnější než ona, nebo, že bychom je nemohli omezit. Učíme se, že je přijatelné pro technologicky silné omezit méně technologicky silné. Učíme se, že každý z nás, bez ohledu na to, jak bezmocně se můžeme cítit ve své vlastním životě, je silnější než většina mocných slonů a ledních medvědů.

Učíme se, že „stanoviště“ není nedotčený les a pláň a pouště, řeky a hory a moře, ale konkrétní klece s konkrétními kameny a kmeny mrtvých stromů. Jsme učení, že „stanoviště“ má ostré, nezaměnitelné hranice: vše uvnitř elektrifikovaného plotu je

„medvědími stanovištěm“, a vše mimo plot není. Učíme se, že stanoviště nemusí ztrácet tvar a promíchat se a proudit a zpět v průběhu času.

Učíme se, že můžete vytrhnout bytost ze svého přirozeného prostředí a stále mít bytost. Vidíme lachtana v betonovém bazénu a domníváme se, že stále vidíme lachtana. Nikdy bychom neměli nechat ošetřovatele, aby vám definoval, co nebo kdo je zvíře. Lachtan je jeho stanovištěm. Je školou nahánění ryb. Je vodou. Je studeným větrem nad oceánem. Je vlnou, která naráží do skály, na níž spí, je skálou. Je nepřetržitým voláním tam a zpět mezi členy své rodiny, mluví k sobě, že se zdá, že se nikdy nezastaví. Je žralokem, který nakonec ukončí jeho život. On je všemi těmito živly. Je sítí. Je svými touhami, které se můžeme naučit jen tím, že nám je nechá ukázat, pokud chce: ne tím, že ho zavřeme do klece.

Mohli bychom a měli říci totéž o všech jiných bytostech, ať již rosomákoví, gibboni, papouškovi či slonovi. Mám přítele, který strávil svůj život ve volné přírodě a nadšeně mi jednou ohlásil, že viděl rosomáka. Mohl jsem odpovědět: „To je toho. Viděl jsem jich spoustu v zoologických zahradách. Vypadají jako lasice.“ Nicméně já jsem nikdy neviděl rosomáka v divočině, což znamená, že jsem nikdy neviděl rosomáka.

Zoologické nás učí, že zvířata jsou maso a kosti v pytlích kůže. Můžete rosomáka umístit do menších a menších klecí, dokud nebudete mít klec přesné velikosti rosomáka, a stále byste, podle toho, co implicitně učí zoologické, měli rosomáka.

Zoologické zahrady nás učí, že zvířata jsou jako části stroje: oddělitelné, vyměnitelné, zaměnitelné. Učí nás, že neexistuje žádná síť života, které můžete vzít jednu část a dát ji do bedny a stále mít tuto část. Ale tohle vše je špatně. Co to je rosomák? Kdo je to rosomák? Jaký život má skutečně rád?

Zoologické zahrady nás implicitně učí, že zvířata potřebují být ovládána, že nemohou bez nás přežít. Jsou naši rodinní příslušníci; ne naši učitelé, naši sousedé, naši zdokonalovatelé, naši rovnocenní, naši přátelé, naši bohové. Jsou naše. Musíme se chytit mezidruhové verze břemena bílého muže a z dobroty našich srdcí, shovívavě ovládat jejich životy. Musíme „je zachránit z volné přírody“.

Je tu skutečná lekce, jíž učí zoologické zahrady, ubikviterní lekce, nevyhnutelná lekce, pokrývající lekce, a skutečně jen lekce, na čem záleží: tato obrovská propast odděluje lidi a všechna ostatní zvířata. Je širší než nejširší příkop, silnější než nejsilnější mříž, jistější než většina smrtících elektrických plotů. Jsme tu. Ona jsou tam. Jsme výjimeční. Jsme oddělení.

Záminka, že lidé jsou lepší než nelidé je zcela neobhájitelná. Neviděl jsem přesvědčivý důkaz, že lidé jsou obzvláště „inteligentnější“ než nějaký jiný tvor.

Měl jsem dlouhé a plodné vztahy s mnoha nelidskými zvířaty, jak domestikovanými a divokými, a liboval jsem si pugétu radikálně různých inteligencí – různé formy není jiná „kvantita“ – které se ke mně dostaly, každá v jeho nebo jejím vlastním čase, jeho nebo její cestou.

Stejně tak jsem neviděl žádný důkaz, že zvířata neplánují, nepamatují si, nehádají se, nezávidí, nemají společenství, netruchlí, necítí radost, nehrají hry, nedělají si legraci, nemají problémy, nemají zábavu, nemají morálku, nemají pocity či si nemyslí tolik věcí, které jsou tak arogantně považovány za lidské vlastnosti. Skutečně jsem viděl všechny tyto „lidské“ vlastnosti u nelidských zvířat.

Příklad: Pozdě v noci mě jeden z mých psů vzbudil svým štěkáním. Vstal jsem a podíval se ven. Byl krásný úplněk. Požádal jsem ho, aby ztichl. On zasténal a lehl si. Šel jsem do postele. On začal štěkat znovu. Vstal jsem znovu a požádal ho, aby byl zticha. Zasténal, chodil v kruzích a ulehl znovu. Šel jsem do postele. On začal štěkat. Vstal jsem a zakřičel na něj, aby ztichl. On byl zticha. Následující den ráno byl pryč. Později v ten den jsem šel do domu mé mámy. On byl tam. Nepodíval by se na mě. Normálně chodí všude se mnou, ale když jsme přišli domů, protestoval. To bylo až do dne, kdy se na mě podíval, a dokonce pak to bylo jen po několika omluvách a spoustě pamlskách. Pomalu se zdálo, že mě opustil.

Moje odmítnutí zůstat se svým psem v noci nemělo opodstatnění; Neměl jsem brzy ráno schůzku, a byl to krásný večer. Nechápu, jak mi psaní na klávesnici počítače dělá chytrějším v tomto případě, než je pes, který alespoň má smysl hrát si v měsíčním světle.

Člověk navštěvuje zoologické zahrady, neboť potřebujeme kontakt s divokými zvířaty. Potřebujeme zvířata, aby nám připomněla obrovské složitosti života, aby nám připomněla, že svět nebyl stvořen jen pro nás, aby nám připomněla, že nejsme středem vesmíru. Potřebujeme, aby nás učila, jak žít.

Děti potřebují kontakt ještě více než dospělí. Není náhodou, že většina návštěv zoo jsou na popud dětí, ani to, že děti mají zájem o anatomické vlastnosti a názvy zvířat. Děti chtějí – potřebují – jít do zoologických zahrad, protože chápou ve svých tělech potřebu kontaktu s divokými zvířaty. Chápou, nicméně samozřejmě, že nemohou vyjádřit, že se nedaří vstoupit do těchto vztahů s ostatními nelidskými bytostmi je vede hlavně a často k nevratným krokům do klamu, který vyvolává echo komoru vnímání člověka jako středu. Pokud jak řekl ekolog Paul Shepard: „...příroda je

hmotný základ dítěte, na němž bude předvídat symbolické významy“, a pokud dítě nezažije přírodu, pak dítě – a později dospělý – bude mít zvrácený smysl významu.

Avšak dítě, které chodí do zoo nevidá skutečné zvířata. Jako každá jiná podívaná, stejně jako jakákoliv jiná forma pornografie, zoo nikdy skutečně neuspokojí, nikdy skutečně nedodá, co slibuje. Zoologické zahrady, jako pornografie, nabízejí povrchní vztahy založené na hierarchii, dominanci a podřízenosti. Závisí na detašovaném konzumentovi ochotným sledovat jiné, které mohou nebo nemusí souhlasit s tím, že jsou předmětem této podívané.

Zamyslete se nad pornografickými obrázky. I v případě, kdy jsou ženy placeny a ochotně pózují pro pornografii, nedávají mi svolení, abych jejich těla – či spíše obrazy jejich těl – viděl právě tu a právě teď. Pokud mám fotografii, mám ji navždy, i když následně žena odstoupí od svého souhlasu. Tohle je opakem vztahu, kde se mě žena může prezentovat sama teď, a teď a teď, a to vždy podle ní a mě a našeho uvážení. Co ve vztahu je moment po memento darem, se stává v pornografii mým majetkem, s nímž si dělám, co chci.

A tak je to se zoologickými zahrady. Zoologické zahrady jsou velice reálné, nezbytné, kreativní, života důležité – a ze všeho nejvíce – relační touhou a zvráceností, perverzí. Pornografie má tvůrčí relační potřebu sexuálního styku s ochotným partnerem – a tato intimita může zahrnovat – a zjednodušuje jej na vztah pozorovatel a sledovaná. Zoologické zahrady vytvářejí potřebu účasti ve vztazích s divokými, ostatními nelidskými bytostmi a zjednodušuje ji dokud se náš „přírodní zážitek“ sestává ze strávených pár chvil pohledem na medvědy a šimpanze v betonových klecích – nebo jednoduše chůze okolo.

Věznění zvířat v zoologických zahradách je tak vstupem do vztahů s nimi jako ve volné přírodě, jako je znásilnění milováním se. To vyžaduje v každém případě donucení; omezení svobody oběti; a vyplývá to z manifestu a posiluje sebevnímání pachatele na právo mít úplný přístup k oběti. V každém případě to ničí schopnosti jak oběti, tak pachatele vstoupit do budoucích intimních vztahů. Založením na dominanci a podřízenosti se uzavírá jakákoliv možnost pro skutečné a ochotné pochopení druhého.

Skutečný vztah je tancem mezi ochotnými účastníky, kteří poskytují, co chtějí, jak chtějí, kdy chtějí. Je inspirující pro současnou a budoucí intimitu, přítomné a budoucí chápání jiných a sebe. Vyživuje všechny zúčastněné. Tohle z nás dělá více to, čím jsme.

V mých spisech často neprezentují dosažitelné řešení problémů, jímž čelíme,

jelikož z velké části jsou tyto problémy příznaky a endemicky hlubší psychologické a percepční poruchy, to znamená, že „vyřešit“ problémy technicky bez oslovení těchto základních chyb prostě způsobí, aby patologie byla prezentována jiným způsobem.

Znamená to, že si myslím, že vidím jednoduché řešení problému s dětmi, kteří potřebují kontakt s volně žijícími zvířaty, přičemž zoologické zahrady poskytují pouze parodii tohoto kontaktu. Řešením je nechat Vaše dítě prozkoumávat přírodu. Nemluvím o tom se dostat do auta a pověsit ruce ven s ostatními turisty na Yosemite, jakožto účinnou záměnu vaší městské dopravní zácpy za jednu přírodní projížďku. Projížďka přírodou není vše, co se liší od bytí uprostřed čtyř stran filmových pláten za spěchající vizualizace cesty k vašemu potěšení. Houpající se auto a některé osvěžovače vonící po borovici z klimatizace a simulace bude více či méně kompletní: můžete si dokonce myslet, že tam jste.

Turistika není o mnoho lepší. Bez ohledu na to, jak velkolepý Yosemite a Yellowstone a Grand Canyon jsou, stále jsou to atrakce, pokud tam nežijete. Pokud je nenazýváte vaším domovem. Dokud vám to neříká, že je to váš domov.

Mluvím o zdržování se doma.

I když jsem cestoval jako dítě, získal jsem svou lásku k přírodě; naučil jsem se názvům, rozdělování a uvažování; a když na to přijde, zjistil jsem hlavně kdo jsem z okna a dvorku mého domova, a dále na louce, a dále ze zavlažovacího příkopu. Mí učitelé byli trávy, mravenci a kobylky na louce; hadi a raci v zavlažovacím příkopu. Lekce a setkání nebyly vždy tak mimořádné. A tohle je přesně tím bodem: byli jsme jen sousedé. Naučil jsem se mnohem více od ropuch a mloků doma, než na všech dovolených, všech túrách, při všem s batohem na zádech, na čtyřkolce – a ano ze všech návštěv muzeí historie přírody a zoologických zahradách.

Poněkud nedůvěryhodně slyším váš hlas se ptát: „Prostě jít ven? To je nuda.“

Dobrá, odpověděl jsem. Nuda může být dobrý stav; znamená to prostě, že jste ještě neobjevili to, co chcete dělat. Jako taková nuda může být důležitý přípravný krok k novému porozumění či akci, tak dlouho dokud máte odvalu a trpělivost nevyskakovat příliš brzo. Pokud se nudíte a nemáte rádi vzrušení, dost brzy začnete něco dělat. Nebo možná něco, nebo někoho najdete. Ve skutečnosti si nemyslím, že je moc říct, že nuda a svoboda se často rovná tvořivost.

Nuda nám také může pomoci zpomalit. Jsme tak navyklí – ze zoologických zahrad, z programů o přírodě, z televize, a ještě obecněji z rychlosti této kultury – na události, které se staly na povel. Poslal jsem email a očekávám, že dorazí do

Bangkoku o několik vteřin déle. Obrátím se k televizi a mohu vidět film v jediném okamžiku. Ale hadi a pavouci se pohybují ve svém vlastním čase, pomalejším čase. Pokud uvidíte pavouka na programu o přírodě, s největší pravděpodobností bude zabíjet něco – nebo spíše někoho – v okamžiku vysílání. Avšak právě teď jsem se díval na pavouky na mé zdi, a oni celé hodiny seděli, někdy i dny. Často přemýšlím, co prožívají. Pravděpodobně se to nikdy nedozvím. Určitě to nebudu vědět, dokud se mnou nebudou komunikovat. A i kdyby to udělali, nebudu je vnímat, pokud nebudu dávat pozor, a dokud se nenaučím alespoň trochu jejich řeč. A tohle je opět přesně tím bodem.

Také kolibříci a vírníci se pohybují v jiném čase; jsou pořád v pohybu, něco dělají. Vždy se zdají, že nedýchají, nebo možná je to jen tím, že dívat se na ně, je pro mě dech beroucí. A co kolibříci představení, když se povznášejí nad mou hlavou, cvrlikají? Jak jsou vírníci kouzelní, když tančí? Je to stejná odpověď jako u pavouků, a stejně zásadní bod.

Jako dítě jsem poznal, že nuda je jakkoliv bezvýznamná. Jednou jako dítě jsem přišel z louky za stěžováním si mé mamě, že jsem se nudil. Řekla: „Dobře. Proč neumyješ špinavé nádoby v dřezu? Poté je potřeba vyplít zahradu, a poté...“ Fungovalo to. Nikdy jsem si nestěžoval na nudu.

Teď slyším znovu váš hlas. Tentokrát říká: „To je velmi dobré pro Vás pane Mr. Hayseed Country Boy, ale co ti z nás, kteří žijí ve městech?“

Přemýšlel jsem o této otázce zatímco jsem seděl na trávě mezi Highway 101 a parkovištěm McDonalda. Jedinou zajímavou věcí, jíž jsem jako první viděl bylo zakroužkované A (jako anarchie) na betonové zdi. Ale brzy poté jsem si všiml malinkého červeného květu na krátkém a štíhlém zeleném stonku a výhonků jiných rostlin, které se připravují na jaro příštího roku. Ačkoliv žádných zvířat. Pak najednou vylezl čmelák z pod trávy, zamířil pod a nad výhonky k okraji trávníku, vzlétl, zakroužil dvakrát nebo třikrát nad trávníkem, a vzlétl nad McDonald. Ne, nic uvnitř nekliklo, a já poté byl schopen vidět a slyšet zvířata všude kolem: pavouky schoulené v trávě; havrany překrákající zvuky kamionů na dálnici; vrabce skákající pod auty.

„Ale“, slyším vás znovu, „čmeláci a vrabci jsou nudní. Mé dítě chce zajímavá zvířata.“

Nejsem si jistý, jak je sledování medvěda, který přešlapuje na betonu více vzrušující, než vidět divoká zvířata létat, skákat, plazit se, dělat, co divoká zvířata dělají. Proč jsou zvířata doma méně vhodná? Je to proto, že ti ostatní jsou tak

zdaleka? Je to proto, že ta místní zvířata nejsou v klecích, a proto nejsou pod naši kontrolou?

Zdá se docela jasně, že pokud chcete, aby vaše děti viděly větší zvířata, pak budete muset žít takovým způsobem, že ty větší zvířata chtějí žít ve vašem okolí. Musíte pracovat na tom, aby se jim dostalo stanoviště. Musíte pracovat sami na tom, aby byla jejich přítomnost hodná.

Ale i když Vy a Vaše dítě obnovíte stanoviště na uvítanou zvířat doma, nemusíte je vždy vidět, jak budete chtít. Jako dítě jsem sedával u mnoha dř, hadi ochotně vylézali, takže jsem je letmo viděl, ale jen zřídka mě potěšili. Rád bych je viděl až později, při chůzi či čtení či sledování někoho jiného. Nakonec jsem se naučil, že to není hezké se dívat na někoho, kdo nechce, aby se něj dívalo.

A kdo by mohl obviňovat zvířata z toho, že se schovávají? Většina opic s oblečením je v tomto bodě ošetřována těmi, kteří nejsou tak bídní Homo supremus maximus. Kdybych nebyl opice s oblečením, také bych se schovával. Ovšem mohu zaručit z mé vlastní zkušenosti, že pokud sedíte dostatečně vytrvale a zeptáte se dostatečně dobře a dost tvrdě pracujete na tom, aby se dělalo to, co je v nejlepší zájmu těchto ostatních, uvidíte známky jejich existence. Mohlo by to být duchaplné jako olše hluboko v lese, která je okousávána na čtyřicet pět stupňů horským bobrem; nebo to může být zjevné jako liščí trus zabalený v listech, nebo peří a zobák červenky, které po sobě zanechal jestřáb. Nebo by to mohl být nezaměnitelný, stejně jako velký, chlupatý medvěd z zadek rozpínající se proti vašim posuvným proskleným dveřím.

Důležitou věcí je se podívat, kde žijete. Ne, je to žít, kde žijete. Přestaňte hledat ve světě – včetně „světa ve škatulích“ v podání zoo – některé nové skvělé zážitky s exotickými zvířaty, které nějak změní váš život navždy, nebo možná jen budou dostatečnou podívanou, aby odvrátily na chvíli nudu. Důležité je přestat nerespektovat bytosti, s nimiž sdílíte domov, přestat je ignorovat, přestat je soudit jako nezajímavé proto, že nejsou exotické.

Před lety jsem slyšel příběh indiánského duchovního vůdce, který byl v kruhu s mnoha environmentalisty, kteří bubnovali a zpívali. Jeden z environmentalistů se modlil: „Prosím zachraňte sovy, vydry říční, sokoly stěhovavý.“ Domorodý Američan vstal a zeptal se: „Co děláš příteli?“

„Modlím se za zvířata“, odpověděl environmentalista.

„Nemodli se za zvířata. Modli se ke zvířatům.“ Domorodý Američan se odmlčel, pak pokračoval: „Jste tak arogantní. Myslíte si, že jste důležitější než jsou, že?“

Nemodlete se za sekvoje. Modlete se za to, že můžete stát tak odvážně jako sekvoje. Zeptejte se sekvoje, co chce.“

Jak se píše v Bibli: „Zeptejte se a dostanete“.

Zeptejte se pandy, co chtějí. Řeknou Vám to. Otázkou je: Jste ochoten to udělat?

Dám si pauzu od psaní, jdu k rybníku, a všímám si něčeho jiného. Ztuhnu, dívám se kolem sebe. Pak ji zahlédnu, velká modrá volavka stojí na malém návrší na protější straně. Její hlava je vztyčena, a její hrudník vysunut směrem k slunci. Její křídla jsou napůl rozpjatá, a ona stojí, vyhřívá se. Dívám se jen chvíli, pak jdu pomalu pryč, nechci ji vylekat.

Usmála se a zeptala se tiše: „Kdo jste? Co chcete?“

V tuto chvíli medvěd grizzly stále obchází obdélníky v kleci zoo. Slon se stále pohupuje po nekonečné hodiny připoután k betonové podlaze. Vlk stále chodí uvnitř elektrifikované ohrady. Žirafa stále stojí ve výloze příliš malé, aby mohla běhat.

Možná, že některá tato zvířata si stále vzpomínají, jaké je to nebýt vězněm. Možná, že některá zvířata, která se narodila v zoologických zahradách, nemají bezprostřední znalosti o tom, co je to žít volně, žít v rodině, společenství, v krajině. Možná, že to vědí jen z toho, co jim řekli jejich rodiče, těch, kteří to vědí jen z toho, co jim řekli jejich rodiče, těch, kteří to vědí z matných vzpomínek, než byli zabiti jejich rodiče. Nebo možná, že – tak jako mnoho z nás – zapomněla. Možná, že se pro ně, tak jako pro mnohé z nás, tato noční můra stala jedinou realitou, již znají.

Mají výmluvu, že jsou doslova uvězněna. My ne. Můžeme odejít z naší zoo, našeho vlastního mýtu vnímání sebe samých jako oddělených od zvířat, a nadřazenosti vůči ostatním zvířatům, z této noční můry, do níž jsme vtáhli všechny tyto ostatní. Pokud tento strašlivý sen bude mít nějaký konec nebo smrt – pro jeho jednotlivé oběti a tuto planetu – záleží na našem probuzení.

Píšu tato slova, a pak se podívat mimo obrazovku počítače z okna do slunečního světla. Vítr tu není. Dokonce i jasně zelené špičky obrovské sekvoje se nehýbají. Je to krásné. A pak ho zahlédnu: stín ve tvaru volavky, který se pohybuje přes jasně zelené sekvoje. Stín je tam jen na chvíli, a pak je pryč.

Poznámka: Tato esej je přeložena z knihy *Thought to Exist in the Wild: Awakening from the Nightmare of Zoos* (Pomyšlení na existenci v divočině: Probuzení z noční můry zoologických zahrad), kterou napsal Derrick Jensen.

Derrick Jensen je plodný environmentální spisovatel, řečník a aktivista. Je autorem knih *Listening to the Land*, *A Language Older Than Words*, *The Culture of Make Believe*, *Strangely Like War: The Global Assault on Forests* a *Welcome to the Machine: Science, Surveillance, Culture of Control, Endgame* aj.

Jensen vidí civilizaci ze své podstaty neudržitelnou a založenou na násilí. Říká, že moderní průmyslová ekonomika je zásadně v rozporu se zdravými vztahy, životním prostředím a domorodým obyvatelstvem. Dochází k závěru, že právě všudypřítomnost tohoto chování naznačuje, že jsou diagnostikou většího problému civilizace samotné. V souladu s tím vybízí čtenáře a diváky, jak pomoci ukončit průmyslovou civilizaci.

Veganství je průmyslovou infrastrukturou

“Mám pocit, že problém technologie je zdrojem degradace zvířat a Země. Pokud by tu nebyl žádný průmysl a výpočetní technika, i když by všichni lovili a jedli zvířata, 99% týrání a vražd zvířat, které dnes existují, by bylo dnes pryč!” – ALF (Animal Liberation Front) vězeň Walter Bond, květen 2014 *

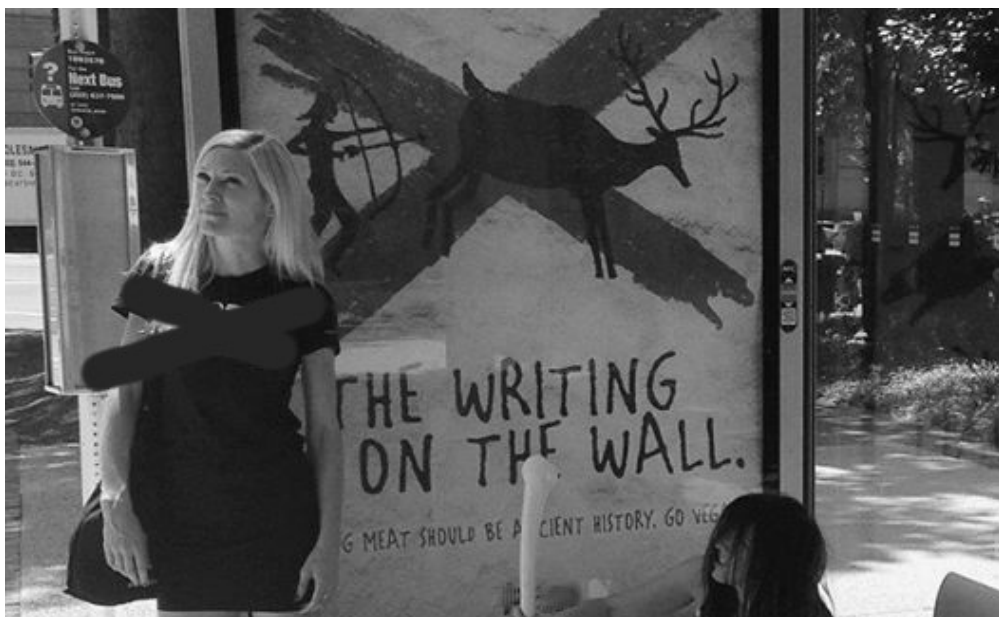
Co když je infrastruktura nezbytná pro rozšiřování veganství sama o sobě hrozbou pro blaho nelidských zvířat? Možná, že nejlepší ze všech možných světů je méně než veganský svět?

Průmyslová infrastruktura může umožnit veganství širšímu okruhu lidí, než by bylo jinak, a přesto to téměř vždy bude vyžadovat životy velkého počtu zvířat. Továrny vyrábějící tofurky a sojové zmrzliny budou umístěny v krajině, která kdysi byla stanovištěm; parkoviště nahradí lesy. Chladicí nákladní vozidla přepravující čerstvou produkci budou vyžadovat masivní mezistátní systém a budou znečišťovat vzduch, na němž veškerý život – lidský a nelidský – závisí.

Pokud si myslíme, že veganství je více než dieta – na čemž mnoho bude záslužně dosti trvat – problém naroste mnohem závažněji. Syntetické materiály pro veganské oblečení se často spoléhají na fosilní paliva, a proto potřebujeme těžbu, zpracování, globální přepravu a všechny činnosti měnící klima, s nimiž v současnosti žijeme (a umíráme). Každý krok na cestě bude degradovat zvířata a zkracovat život zvířatům.

Mnozí, včetně Petera Singera a PETA, dali své naděje pro rozšíření veganství ve prospěch in vitro masa, a ještě akceptují, že toto je přijmutím vivisekce. Jsou tu také naděje pro laboratorně vypěstované kůže a laboratorně vypěstované kravské mléko, které povrchně odstraní utrpení zvířat, avšak jsou hluboce provázány s průmyslovým systémem, jež je v protikladu dobra zvířat.

Mainstreamové hnutí za práva zvířat – jako obecně většinová společnost – předpokládá, že technologie vyřeší problémy, jenž se jich týkají spíše než problémy vystupňují. Toto očekávání je předmětem víry a tudíž neohroženo existujícími důkazy. Mnohem mladší Wayne Pacelle je citován v knize *Bloodies* Teda Kerasota, kde říká: „Věřím v mezistátní transport potravin. Věřím v zajištění potravin pro lidi v jiných oblastech, kde není možná lokální produkce. Má etika není etikou lokální produkce potravin. Je to interlokální, mezistátní a pravděpodobně mezinárodní systém distribuce potravin, který umožní lidem žít ekologicky na planetě, a měl by to být systém produkce potravin, který je energeticky efektivní, jak to je možné, a doufám, že jednoho dne to bude energeticky založený systém, který není založen na fosilních palivech.“

Pacelle podporuje globální systém potravin a s ním masovou společnost; může jen doufat, že „jednoho dne“ problémy spojené s takovým systémem budou třeba překonány v určité době nemyslitelným způsobem. Přejít od fosilních paliv na solární či větrnou energii stále vyžaduje intenzivní degradaci životního prostředí, včetně těžby vzácných zemin.

Blíže vegan autor James McWilliams napsal článek s názvem „The Future is in

Plastics, Son: Technology and Veganism“, v němž argumentuje: „*vegani by chtěli budoucnost, v níž má světová populace stálý přístup k široké rozmanitosti potravin rostlinného původu, to bude vyžadovat... expanzi potravinové míle a pokročilé rostlinné biotechnologie.*“

Souhlasil bych s tímto bodem, ale kde vidím domestikaci a industrializaci jako nejzákladnější hrozbu pro zvířata, McWilliamsem je vidí jako vzrušující cestu vpřed.

Znamená to, že je veganství chybou? Mým názorem je, že pro sebe a lidi, kteří jsou v podobné situaci, zůstává veganství morálním závazkem. Cítím, že je nejvíce obhajitelnou možností v mém konkrétním místě a době. Chybou bude extrapolace z vlastní konkrétní doby a místa k univerzálnímu tvrzení, že veganství je povinné pro všechny lidi a za všech okolností.

Etičtí vegani, kteří jsou motivováni starostí o zvířata v kontrastu k jednoduchým obavám o zdraví nebo utvrzení osobitosti, mají tendenci extrapolovat v tomto stylu – možná jsou tu výjimky těch notoricky známých pouštních ostrovních trosečníků, kteří jsou tak často postulováni v diskuzích o veganství. Výjimky také někdy platí pro domorodé komunity se stravovacími kulturami, které nejsou veganské, ovšem je to méně častá principiální výjimka, než je strategická, ústupová koncese pro vyhnutí se ještě obtížnější konverzace.

Ale v každém případě se nezdá, že veganství bude možné pro všechny lidi všech bioregionů za minimálně ničivého technologického vývoje. Chcete-li tlačit na vyšší úroveň vývoje, aby mohlo být veganství rozšířeno, zároveň škodíte zvířatům.

Praxe Pro ochranu zvířat od systematické agrese a pronikání lidstva musíme odstranit stávající průmyslovou infrastrukturu, sabotovat probíhající projekty, a zabránit budoucími rozvoji. Paradoxně tyto životně důležité akce mohou dělat veganství méně realizovatelné, než je tomu pro mnoho lidí v současnosti. Ale veganství je prostředek k dosažení cíle; cílem je osvobození zvířat. Jak tomu často bývá, prostředky pro dosažení cíle někdy matou. Prostředky se někdy mohou lišit, i když cíl zůstává beze změny.

Veganství je potenciálně atraktivní, neboť je intelektuálně jednoduchou odpovědí; vzdává se nuance ve prospěch jasně definovaných linií. Jasně definované linie jsou užitečné zejména když je nuance vhodná pro vytváření zmatku nebo masky vlastního zájmu, nicméně občas tyto linie musí být přehodnoceny. Veganství není vždy možné, není vždy nutné, a nikdy dostatečné.

Poznámka: Autorem je Eric. I. Smith. Přeloženo z blogu uncivilizedanimals.wordpress.com.

Zpět k primitivnosti

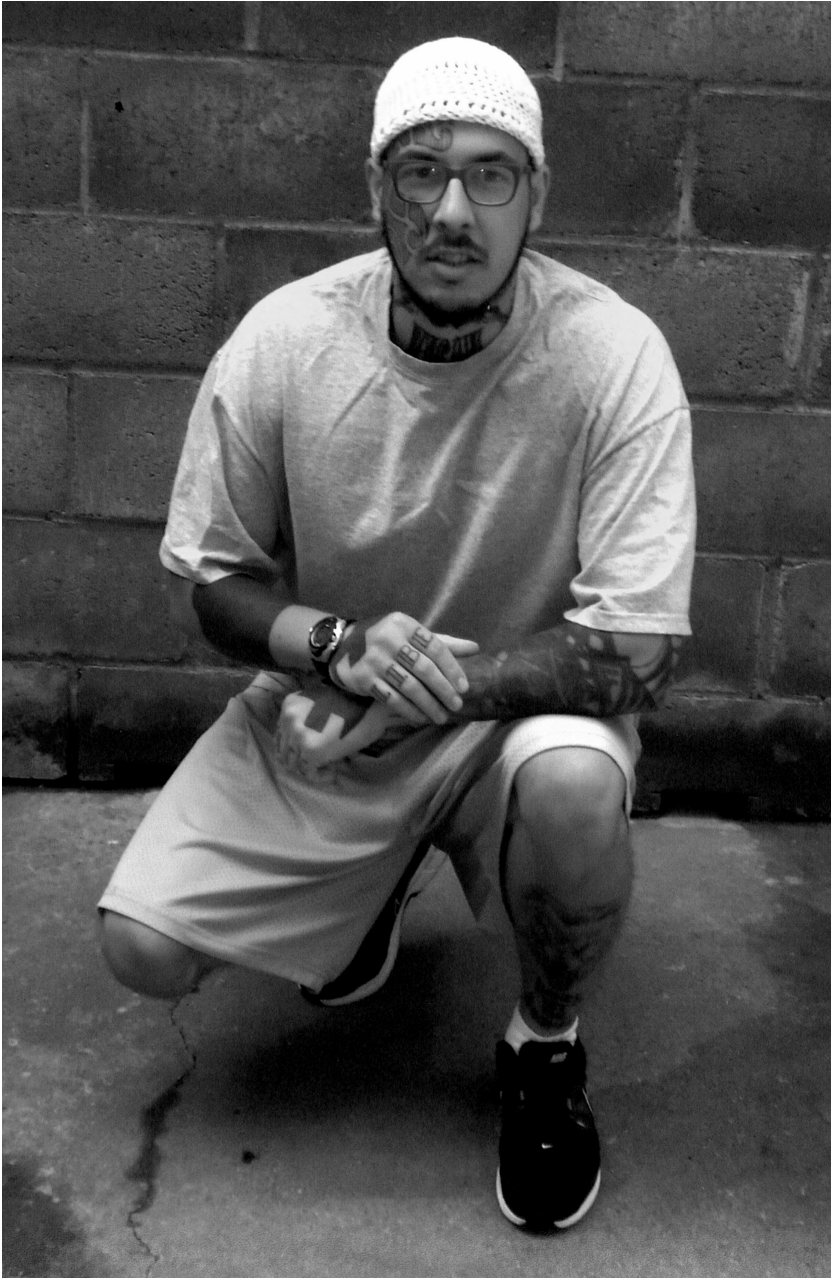
Civilizace je složitá. Napadá naše sociální interakce, odchyluje naše touhy a separuje nás od přirozeného světa. Průmyslová civilizace a složité high technologie zhoršují rozčlenění a hlubokou separaci ještě více. Průmysl, spotřeba, a produkce jsou environmentálním prokletím, ničitelé lesů, příčinou četných neuróz a živí stejný rámec myslí, jež nacistům umožnil ve dne spouštět tábory smrti a v noci být rodinným mužem (nebo umožňuje výzkumníkům provádět vivisekci na zvířatech ve dne a pak jít domů a pohládít svou kočku).

Samozřejmě, ironie protikladu se na mně nevztahuje. Když jsem prohlásil, že civilizace je destruktoem života, Země a rozdělovačem práce. Tato slova vyťukávám na počítači, v budově, s brýlemi na tváři, všímám si času na svých náramkových hodinkách a hovořím v pokročilém dialektu civilizovaného jazyka. Znamená to, že jsou takové kritiky neplatné? To si nemyslím.

Až příliš často jsme se učili internalizovat vše, co je destruktivní v tomto světě. Není to má vina, že musím používat nástrojů civilizace k rozebrání civilizace. A není to více sporné, než to, že abolitionisté z dávných dob, kteří využívali silnice postavené otroctvím po potrubí těch samých osvobozených černochoů, aby je dostali na svobodu. Nebo skutečnost, že „aktivisté“ za práva zvířat a environmentalisté budou létat po celé zemi či planetě, ne k záchraně zvířete či stromu, avšak aby se dostali do sítě jiných lidí na shromážděních, kde konverzují a mluví o zvířatech a stromech v abstraktu.

Pokud jde o anticivilizační teorie, prvním důvodem ofenzivy je vždy něco dělat se skutečností, že jsme všichni účastníci civilizace, tudíž postavit se proti ní je pokrytecké. Je to pravda, avšak příliš zjednodušující. Přesněji řečeno, většina všeho, co děláme v naší separované, segregované a rozčleněné společnosti má nádech pokrytectví, neboť civilizace je schizofrenní. Opět to není chybou jednotlivce.

Druhým důvodem ofenzivy je obvykle, že je v současné době naprosto nepraktické, ne-li nemožné zhroucení technologické společnosti, je to absurdní a ztráta času se o to pokoušet. Toto je samozřejmě apatie v extrému a může být použita na něco, co se zdá nepřekonatelné, nebo může vyžadovat hodně sebeobětování a tvrdé práce. Například, jelikož miliony a miliony lidí jezdí motorovým vozidlem, nemůžeme zastavit velké ropné společnosti, takže je to jen hloupý nápad protestovat, je to tak? Nebo jelikož miliardy lidí jedí zvířata a nezastaví se, je marné prosazovat veganství nebo na něm lpět.

Apatie v celé své kráse vede k ohrožení welfarismu a skupin dočasného řešení, které ve finále vždy skončí změnou spotřebitele, přebalením a prodejem zpět k nám. A v nejhorším případě to vede k nakažlivé nečinnosti, která tráví radikalismus.

Poslední důvod ofenzivy zní asi takto: Pouze patologicky nepřičetný maniak by chtěl poslat k zemi města a veškeré technologie! Musím přiznat, že kvůli jeho dramatické výzvě, je toto mé oblíbené. Neboť se zabýváme zdrojem veškerého útlaku, nikoliv pouze jeho projevy, musíme být blázni. Nebo přesněji proto, že neuctíváme hodnoty produkce a vlastnictví nad životem a Zemí, musíme být násilní maniaci! Vzestup logiky, jímž průmysloví producenti a technokratičtí zmrdí, jak kapitalisté, tak komunisté (a někdy vegané a anarchisté) přinutili lidi věřit.

Důrazně a jednoznačně prohlašuji, že cihla a ocel, malta a pěna, beton a dráty si nejsou rovni s vlastní hodnotou masa a kostí, hor a řek nebo vzduchu a Země! Násilí je to, co technologie provádějí vnímavému životu jako je zvíře v pasti nebo atomové bomba svržená na civilisty. Násilí se děje na živém, budovy a stroje se ničí. Ne naopak.

Proto mnozí z nás začínají vidět, že aby byla skutečně osvobozena zvířata, Země, nebo my navzájem, musíme začít napadat zdroje útlaku. Což je bezprostředně technologicky vyspělá civilizace. Boj s jednotlivými problémy, je jako dupání mimo stepní požáry, za každého, kterého jsme zašlapali, oslabili či vyléčili. Mnohokrát stejný oheň, který jsme mysleli, že jsme uhasili, ožívujeme. Bojujeme s kožešinovým průmyslem v jedné zemi a objeví se v jiné. V okamžiku, kdy přestaneme bojovat s environmentálními problémy, veškeré lobbování a práce se dostane anulace se změnou politického strážce v den voleb. Vyberte si: imperialismus, LGBTQ problémy, rasismus, feminismus, vivisekci nebo veganství.

Čím více se soustředíme a bojujeme, tím více vydáváme své energie, zatímco aparát útlaku a hukot strojů pokračuje. Není možné říci, že samotná příčina problému je chyba. My všichni musíme naši energii a aktivity dát tam, kde je naše srdce. A pro mnoho z nás je jedinou otázkou osobní a emocionální důležitost. Jako příklad, po vybudování jatek pro život, jsem byl jako mladý věčně vyděšen a oťresen z apatie a nečinnosti. Pro mě je pomáhat zvířatům a boj v jejich prospěch definiční s tím kdo jsem. A náš boj a dalších s útlakem tváří tomu, co je zde a teď, je nesmírně důležitý pro ty, v jejichž prospěch bojujeme. Nicméně, pro všechny jednotlivé příčiny problémů, které jsou bojem pro osvobození a společnost bez vládců ke skutečnému/pravému splnutí pod záštitou celkového osvobození, dávají smysl, abychom poznali našeho společného utlačovatelé. Inferno, které je zdrojem každého stepního požáru, totality, civilizace.

Je velmi snadné zapomenout, nebo být úplně slepý k strašlivé devastaci a dominanci, k níž dochází vytvářením a udržováním civilizace. Bohužel, zneužívání, podrobování a hluboké násilí je hlavou hydry a příliš skutečné. V Americe bylo zdecimovaných miliony a miliony původních obyvatel, zavražděných nejkrutějšími způsoby a později závislých na alkoholu a strčených do rezervací. Toto se stalo proto, aby se otevřela cesta k drancování země, destrukci lesů, vraždě buvolů pro vzestup průmyslu založeného na vedlejších živočišných produktech a domestikovaném otroctví krajiny pro průmyslové farmaření, které známe jako zemědělství. První moderní města byla postavena nucenou prací v otroctví a z krve a kostí země a zvířecích národů. Vrstvy a vrstvy zjevné dominance jsou základem společnosti, jíž vidíme všude kolem nás. Bílí nad černými, muži nad ženami, člověk nad ostatními zvířaty, průmysl nad zemí, bohatí nad chudými, vzdělaní nad nevzdělanými.

Dnes je to horší, než kdy před tím. Mechanizace zrychlila tempo průmyslu a znásilňování planety pro palivo svých surových produktů. Zvířata umírají rychleji a ve větším počtu, než kdy dříve, neboť podniky disponují těžkou technikou, nemluví o genetické modifikaci a nepřirozeném šlechtění. Pedofilové jsou schopní proliferace a anonymní produkce dětské pornografie a distribuce mezi miliony nemocných šílenců klepnutím na tlačítko. Žádný ekosystém, hora, oceán či druh není skutečně tabu, pokud jde o machinace velkého byznysu. Odcizení a deprese jsou pandemií a roste vetchých a nemocných více, než dříve. Zdravotnictví se stalo mistrem v ustanovení výživ, které kdysi byly neslychané v primitivních společnostech, a které naše překroucené a neurotické životy táhnou dále.

Za celou tu dobu, jsme se stali kolektivně brilantní v ukrytí útlu, který podporujeme a působíme. Jako je tomu u dětské práce v zemích třetího světa pro levné boty a oblečení. Játka uprostřed ničeho, miliony lidí zavřených ve věznicích. Vše neviditelné, neslyšitelné, a bez zájmu dnešních masových spotřebitelů. Existence chlebu a cirkusu v podrobném popisu způsobami, který dělali ve starověkém Římě jen napodobením vaudevillové hry. Sejde z očí, skutečně znamená, sejde z myslí, pro většinu z nás.

Ať v etice, aktivistických a anarchistických kruzích se prosazuje používání technologie a všech těchto produktů útlu k povznesení nás z bažiny hierarchie a dominance. Je zde nějaká iracionální víra, že se věci zlepšují, když ve skutečnosti jsou pouze stále lepší vzhledy a kryty. Tento přímý názor, který je na opačné straně celé environmentální devastace a společenské nedostatečnosti a je za něj zodpovědná technologie, že nejsme na pokraji techno-utopického zlomu, není jen

neodůvodněným bludem, ale i čistým nesmyslem.

Funkčnost existuje, stejně jako příčiny a následky, a není tomu úniku. Rovné a spravedlivé společnosti nevystanou z bělošské nadřazenosti, imperialismu a náboženského fašismu, jež do značné míry odpovídají za základy soudobých dějin, bez ohledu na to, kolik lidí je patologicky vlasteneckých. Jejich přísluhovači mohou vyznávat slova jako „volnost“ a „svoboda“, jakkoliv chtějí, ovšem nic to nezmění na funkčnosti útlaku. Chce to předpoklad, který je bližší zemi. Je směšné si myslet, že člověk ve fyzickém vztahu založeném na zneužívání změni svého partnera k soucitnému a ohleduplnému vztahu. Ne, dysfunkce se nezmění k funkci. Naopak je to spojené se zhoršováním navzdory přání a fantazii zneužívaného. V takové situaci je zneužívanému často (nebo by mělo být) prozrazeno dostat se ven ze vztahu založeného na zneužívání a poté se podívat na jejich zvyky, myšlenky a přesvědčení o vztazích.

Politici, včetně klasických či červených anarchistických politiků, se zasekli na myšlence, že je to organizování společnosti, které je nevýhodou. Brát tento neutrální postoj k průmyslu a technologiím či mnohým dalším případům je více marxistickým a kapitalistickým trikem, jak sklízet plody za výrobu a práci. Zelená anarchie by neměla být namotána na tento zpolitizovaný a průmyslový green washing. Anarchie je o rozpuštění autority a hierarchie a nepřátelská všem jejím chapadlům. Neměnit danou situaci, zatímco všechny komponenty pro útlak zůstávají neporušené (další marxistická taktika). Je čas pro anarchii, která je více než radikální levičáctví nebo jednoduše rušný zkoumavý životní styl. Je čas k návratu do života anarchie, jež existovala po tisíce a tisíce lidských generací. Anarchii, která existuje u zvířat a ekosystémů k tomuto dni. Anarchii, kde miliony svobodných komunit žijí a jsou ve vzájemné interakci s nepřeborným množstvím zdvořilosti, rytířství a přizpůsobivosti. Je čas se vrátit k primitivnosti.

Zdaleka utopická myšlenka anarcho-primitivismu pracuje pro lidi a naše vztahy se zemí od úsvitu našeho druhu. Je zde snadno pozorovatelná skutečnost, že před technologiemi, společnostmi, pracovním týdnem nebo odcizením od běžného dne malátnosti, jsme věděli, jak žít, věděli jsme, jak si hrát, věděli jsme, jak jíst a věděli jsme, jak vzkvétat. Bez policejních stanic, kostelů, zahraničního obchodu či měnové chamtivosti. Stejně jako všechny ostatní bytosti jsme věděli, co máme dělat a nedělat, neboť jsme byli spojení se zemí, místo ve válce sní.

Výše zmíněná iluze „pokroku“, která by nás, když tomu věříme, dostala do éry osvětlení a hojnosti, jako biologické entity, oddaluje od reality (která je, jak je možné říci částí a parcelou země pod našimi nohama). Naší jedinou cestou k osobnímu

obohacení, míru a prosperitě (do takové míry, do níž budeme realisticky schopní dospět) je žít znovu jako součást biosféry namísto toho, abychom byli od ní oddělení.

Pokud chceme vidět konec vraždění miliard a miliard zvířat, pak bychom měli chtít vidět konec jatek, které je zabíjí, technologií, které je chovají, a vědy genetické modifikace, jež je degraduje pro masovou spotřebu. Nemůžete zastavit jejich vraždy a přitom ponechat prostředky jejich vražd neporušené. Pokud jsme skutečně proti válce, měli bychom se postavit vědě, chemii a mechanizaci, které vyrábí válečné stroje a bomby, které se rozšiřují s každou novou inovací. Pokud jsme proti veškerým formám útlaku, měli bychom být také proti technologiím, které jej prohlubují. Neboť žádný z těchto problémů se neděje ve vzduchoprázdnu či bez neuvěřitelné mechanické podpory.

Míříme zpět k primitivnosti v obou směrech, jedeme dál naší pomyslnou čarou pokroku. Jedinou otázkou bude, zda tam dojdeme koncentrací na zemi a radikálním zničení celé stavby civilizace? Nebo to bude z důvodu technologické nehody, environmentální destrukce a skrze populaci konzumní společnosti, která se zblázní?

Pro osvobození,
Walter.

Poznámka: Walter Bond bude ve vězení až do roku 2021 a nemůže používat Facebook nebo internet. Stránka, z níž je přeložen tento článek, je vytvořena k jeho podpoře.

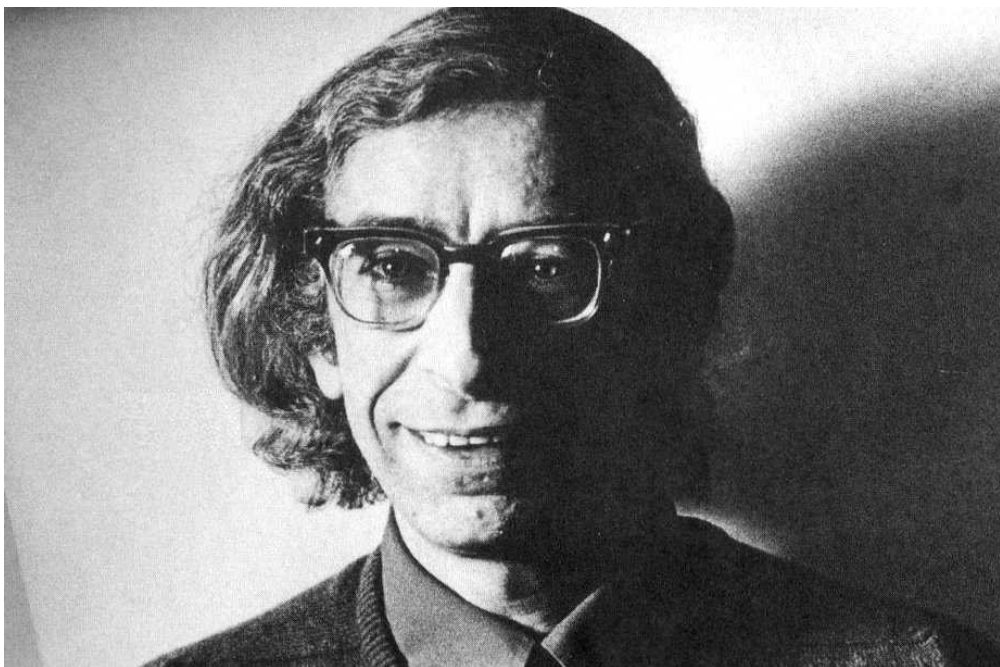
Walter potřebuje finanční pomoc, aby mohl kupovat veganské věci od vězeňského komisaře. Pro více informací o zaslání finančních prostředků navštivte: supportwalter.org/SW/index.php/donate/.

Proti Historii—ce Proti Leviathanovi!

...str. 7 až 8

...Toynbee nazývá Lidstvo, lidské bytosti, jinými slovy. My, máme ohromnou moc, větší moc než jakékoliv jiné bytosti, a nakonec více moci než Biosféra. Lidstvo má moc zničit křehkou kůrku a dělá to.

Existuje mnoho způsobů, jak mluvit o pasti. Může být popsána z hlediska vlastní vyváženosti prostředí, lovce, chyceného zvířete do pasti. Může být popsána z hlediska pasti samotné, také z hlediska objektivního, vědeckého, technologického.

Existuje tolika způsobů, jak mluvit o ničiteli Biosféry. Z pohledu jednoho protagonisty, Země samotné, může být řečeno, že Ona páchá sebevraždu. Se dvěma protagonisty, lidstvem a Matkou Zemí, může být řečeno, že My vraždíme Jí. Ti, kteří přijímají toto stanovisko a hanbou se kroutí, si možná přejí, abychom byli velrybami. Avšak ti z nás, kteří budou jednat z hlediska zvířete chyceného do pastí, budou vypadat jako třetí protagonista.

Toynbeeho protagonista, Lidstvo, je příliš rozptýlený. Zahrnuje veškeré civilizace a také všechny společnosti mimo dosah Civilizace. I když společnosti, jako ukazuje sám Toynbee, koexistovala s ostatními bytostmi po tisíce generací bez toho, aby tím způsobila Biosféře nějakou škodu. Nejsou lovci, ale jsou v pasti.

Kdo je pak ničitel Biosféry? Turner poukazuje na Západního Ducha. To je hrdina, který se postaví proti Divočině, který vyzývá k válce vyhubení Ducha proti Přírodě, Duši proti Tělu, Technologie proti Přírodě, Civilizaci proti Matce Zemi, boha proti všem.

Marxisté poukazují na Kapitalistický výrobní proces, někde jen na Kapitalistické třídy. Anarchisté poukazují na Stát. Camatte poukazuje na Kapitál. New Ranters poukazují na Technologie nebo Civilizaci, nebo obojí.

Pokud Toynbeeho protagonista, Lidstvo, je příliš rozptýlený, mnozí další jsou příliš zúžení.

Marxisté vidí pouze třísku v oku nepřítel. Nahrazují jejich padoucha hrdinou, Antikapitalistický výrobní způsob, Revolučním Zřízením. Nevidí, že jejich hrdina je ten samý „tvář se lvím tělem a hlavou člověka, pohledem prázdným a nelibostným jako slunce.“ Nevidí, že Antikapitalistický způsob výroby chce jen předběhnout svého bratra v ničení Biosféry.

Anarchisté jsou tak rozmanití jako je Lidstvo. Existují vládní a komerční Anarchisté, stejně jako pár k pronájmu. Někteří Anarchisté se liší od Marxistů pouze v tom, že bývají méně informovaní. Nahradili by Stát se sítí počítačových center, továren a dolů koordinovanými „samotnými pracovníky“ nebo Anarchistickou unií. Nebudou tomuto uspořádání říkat Stát. Změna názvu by vymýtila bestii.

Camatte, New Ranters a Turner chápou darebáky Marxisty a Anarchisty jako pouhé atributy skutečného hrdiny. Camatte dává monstrem tělo; monstrem jmenuje Kapitál, zapůjčuje si termín od Marxe, avšak dává mu nový obsah. Slibuje popis původu monstra a trajektorie, ale dosud tak neučinil. New Ranters si vypůjčili světla od L. Mumforda, J. Ellula a jiných, ale nezašli, pokud vím, ještě dál než Camatte.

Turner zašel dál. Jeho cílem je popsat pouze ducha monstra, ale ví, že to je monstrum těla, které ničí těla lidských společenství a Matku Zemi. Říká mnoho o původu monstra a trajektorii, a mluví často o jeho zbroji. Ale je mimo jeho cíl popsat monstrum nebo jeho tělo.

Mým cílem je mluvit o tělu bestie...

...str. 9 až 11

Správci ostrovů gulagů nám říkají, že plavci, šplhouni, chodci a létavci strávili svůj život prací kvůli potravě.

Tito správci vysílají své zprávy příliš brzy. Rozmanité bytosti nejsou zatím vyhlazeny. Vy, čtenáři, se jen mýjíte s nimi, nebo se jen na ně díváte z dálky, vidíte, že jejich životy jsou plné tance, her a slavností. Dokonce i lov, pronásledování a lest a skákání, není nazývaný prací, ale nazýváme jej Hrou. Jediné bytosti, které pracují, jsou vězni ostrovů Gulagů, Zekové.

Předkové zeků měli méně práce, než majitel korporace. Oni nevěděli, co je to práce. Žili ve stavu, jenž J.J. Rousseau nazval „přírodním stavem“. Termín Rousseaua by měl být zaveden zpět do běžného používání. Je to struhadlem nervů těch, kteří,

slovy R. Vaneigema, si berou mrtvoly do úst. Je to zjevně zbrojí. Řekněte „přirozený stav“ a uvidíte mrtvoly drásající se ven.

Trvejte na tom, že „svoboda“ a „přirozený stav“ jsou synonyma, a mrtvoly se budou snažit, aby vás zakously. Na zkrocený, domestikovaný se pokuste monopolizovat slovo svoboda; rádi by chtěli, aby to bylo jejich vlastním stavem. Avšak jiným veřejným tajemstvím je, že zkrocený, domestikovaný se občas stávají divokými, ale nikdy nejsou volní, dokud zůstávají ve svých ohradách.

Dokonce obyčejný slovník udržuje toto tajemství jen na půl skryté. Začíná to tím, že říká, že svobodný znamená občan! Nicméně poté říká, „Svoboda: a) není nic stanovené mimo svou vlastní povahu nebo bytí; b) stanovuje se výběrem účastníka nebo jeho vůli...“

Tajemství je venku. Ptáci jsou volní, dokud je neuvězní lidé. Biosféra, sama Matka Země, je svobodná, když se sama zvlhčuje, když se rozpíná na slunci a umožňuje její kůži vybuchnout s pestrobarevnými vlasy hemžící se šplhouny a létavci. Ona neurčuje nic mimo svou vlastní povahu nebo bytí, dokud nějaká jiná hvězda stejné velikosti do ní nenarazí, nebo dokud mrtvolné bestie se nezařezají do její kůže a neroztrhají její střeva.

Přirozený stav je komunita volností.

Takový byl život prvních lidských společností, a tak to přetrvávalo tisíce generací.

Moderní antropologové, kteří nosí Gulag ve svém mozku, redukuje taková lidská společenství na ty, které se ukazují jako většina pracujících, a přisuzují pojmenování Sběrači lidem, kteří sbírají a někdy skladují svá vlastní jídla. Bankovní úředník by nazýval takové společnosti Spořitelnou!

Zekové na kávové plantážích v Guatemale jsou Sběrači, a antropolog je Spořitelnou. Jejich svobodní předci měli důležitější věci na práci.

!Kung lidé zázrakem přežili do našeho vlastního vyhlazovacího věku. R. E. Leakey je pozoroval v jejich bujně africké lesní vlasti. Nedělali nic než to, co si přáli. Nebyli stanovení ničím jiným mimo jejich vlastní bytí – žádné budíky, žádné dluhy, žádné rozkazy od nadřazených. Hodovali a slavili a hráli si, celé časy, mimo doby, kdy spali. Sdíleli všechno v jejich komunitě: potraviny, vize, přání. Velká osobní spokojenost, hluboká vnitřní radost vycházela ze sdílení.

(V dnešním světě vlci stále zažívají radosti, jenž přicházejí ze sdílení. Možná to je důvod, proč vlády platí prémie vrahům vlkům.)

S. Diamond pozoroval jiné svobodné bytosti, které přežily do naší doby, také v Africe. Mohl vidět, že nevykonávaly žádnou práci, ale nedokázal se přinutit to říct v Angličtině. Místo toho, řekl, že nevytvářely žádný rozdíl mezi prací a hrou. Diamond poznamenal, že aktivita svobodných lidí může být chápána jako práce v jeden moment, jako hra v jiný, v závislosti na tom, jak to antropologové cítí? Má na mysli nás, vás a mě, Diamond je obrněným současníkem, nemůže rozlišit jejich práci od jejich hry?

Pokud by !Kung navštívili naše kanceláře a továrny, možná by si pomysleli, že si hrajeme. Proč jinak bychom tam byli?

Myslím, že Diamond chtěl říct něco hlubšího. Inženýr doby a pohybu pozorovaného medvěda v blízkosti stezky bobulí nevěděl, kdy udeří jeho hodiny. Začíná medvěd pracovat, když chodí na bobulí stezky, když si vybírá bobule, když otevírá čelist? Pokud má inženýr půlku mozku, může říct, že medvěd nedělá žádný rozdíl mezi prací a hrou. Pokud má inženýr představitost, mohl by říct, že medvěd zažívá radost v době, kdy se bobule do ruda zbarvují, a žádné pohyby medvěda nejsou prací.

Leakey a jiní naznačují, že obecně předci lidských bytostí, naše nejstarší babičky, pocházejí z bujných afrických lesů, někde poblíž domova !Kung. Konzervativní většina, hluboce spokojena s velkorysostí štědrosti přírody, šťastná se sebou a světem, neměla žádný důvod opustit svůj domov. Zůstali.

Neklidná menšina putovala. Možná, že následovala své sny. Možná, že jejich hlavní rybník vyschnl. Možná, že se jejich oblíbená zvířata zatoulala pryč. Tito lidé byli velice rádi za zvířata; věděli, že zvířata jsou bratraci.

Poutníci si řekli, že půjdou za každým lesem, planinou a jezerem Euroasie. Šli či pluli na téměř každý ostrov. Procestovali většinu krajin v blízkosti severní krajiny ledu k nejjihnějšímu cípu dvojího kontinentu, který by nazývali Amerika.

Poutníci šli do teplých krajin a chladných, krajin s mohutnými dešti a krajin s malými. Možná, že někteří cítili nostalgii po teplém domově, který opustili. Pokud ano, přítomnost svých oblíbených zvířat, jejich bratraců, kompenzovala jejich ztráty. Můžeme ještě vidět poctu některých z nich, jenž dali těmto zvířatům na stěnách jeskyně Altamira, na skalách v Abrigo del Sol v amazonském údolí.

Některé ženy se naučily od ptáků a větru rozptylovat semena. Některí muži se naučili od vlků a orlů lovit.

Ale nikdo z nich nikdy nepracoval. A každý to ví. Obrnění křesťané, kteří to později

„objevili“ o těchto společnostech, věděli, že tito lidé nepracovali, a toto poznání dralo nervy Křesťanům, dráždilo je to, vydrásalo to mrtvolu ven. Křesťané mluví o ženách, které „dábelsky tančily“ na svých hřištích, než aby se omezovaly domácími pracemi; říkali, že lovci dělali mnoho dábelských „hokusů pokusů“, než skutečně natáhli tětívu.

Tito křesťané, inženýři rané doby a pohybu, nemohou říct, kdy skončila hra a kdy začala práce. Dlouho obeznámení s pracemi zeků byli křesťané odrazení odpornými a dábelskými pohany, kteří předstírali, že se Prokletí práce na ně nevztahuje. Křesťané rychle zastavili „hokus pokus“ a tance, a dohlédli na to, že nikdo nemohl nedokázat rozlišit práci od hry.

Naši předci – vypůjčím si Turnerův termín a nazvu je Vlastníky – měli více důležitějších věcí na práci, než bojovat o přežití. Milovali přírodu a příroda na oplátku poskytovala svou lásku. Tam, kde se nacházeli, nacházeli bohatství, jak Marshall Sahlins ukazuje v jeho *Stone Age Economics* (Ekonomiky doby kamenné). Pierre Claster v *Society Against the State* (Společnost proti státu), trvá na tom, že boj o obživu není zjevný u jakýchkoliv Vlastníků; je viditelný u Vyvlastněných v pasti a v marži progresivní industrializace. Leslie White po přezkoumání zpráv ze vzdálených míst a věků v „*Primitive culture as a whole* (Primitivní kultury jako celek)“ uzavírá, že „je tam dostatek jídla pro bohatý život, který je vzácný mezi „civilizovanými“.“ Nechtěl bych používat slovo Primitivní při odkazování na lidi s bohatým životem. Chtěl bych používat slovo Primitivní při odkazování na sebe a své současníky, s naší progresivní chudobou života.

...str. 199

...Civilizace, Synonymum Kapitálu, Technologie a Moderního světa, Hobbesem nazývaná Leviathanem a Turnerem Západním duchem, je stejně tak sužována rozpadem jako všichni předchozí Leviathani. Ale Civilizace není jedním Leviathanem z mnoha. Je jediným. Po dvaceti stoletích kamenného spánku zapeklitého do noční můry o houpací kolébce, se spáček chystá probudit s kadencí z dávno zapomenuté hudby nebo upadne do věčného ticha smrti bez zítřků...

Poznámka: Tyto přeložené úryvky jsou z knihy *Against His-Story, Against Leviathan!* (Proti Historii-ce Proti Leviathanovi!). Tuto knihu, která byla vydána v polovině 80. let 20. století, napsal Freďy Perlman. Perlman, narozen 20. srpna 1934 v Brně, byl americký spisovatel českého původu, radikální kritik společnosti, jenž jako první definoval anarcho-primitivismus.

Ve čtyřech letech Perlman emigroval s jeho rodiči před příchodem nacismu v roce 1938 do Cochabamby v Bolívii. V roce 1945 se rodina přestěhovala do amerického Kentucky. V letech 1953 až

1955 studoval na Kalifornské univerzitě v Los Angeles. V dalších čtyřech letech pokračoval ve studiu na Columbia University. Zabýval se nejprve anglickou literaturou, avšak brzy rozšířil svůj zájem na literaturu evropskou, filozofii a politologii.

V letech 1966 až 1969 Perlman žil se svou ženou v Kalamazoo ve státě Michigan, kde vyučoval sociální vědy na Western Michigan University. V posledním roce svého pobytu v Kalamazoo z univerzity odešel a s několika dalšími lidmi, většinou studenty, zahájil vydávání časopisu *Black and Red*. V lednu 1969 také dokončil své dílo *The Reproduction of Daily Life* (Reprodukce každodenního života). Zabýval se v ní mimo jiné tím, jak se z původně tvořivé činnosti v kapitalistickém systému stává práce, která je „užitečná pro společnost pouze tehdy, když je činností prodanou“. Lidem se tak odcizuje a stává se „vyděláváním peněz“.

Dílo, které nejvíce proslavilo Perlmana, *Against His-Story, Against Leviathan!*, inspirovalo samotné anarchistické hnutí a ovlivnilo i další anarcho-primitivistické filozofie a autory jako je John Zerzan nebo Kevin Tucker.

Zrada technologií

Jeden z mých nejlepších přátel je velice... byl velice schopný chirurg. Během diskuze, v níž se účastnil, o problémech s technologiemi a pokrokem, mu někdo řekl: „Ty, jakožto chirurg, určitě víš vše o pokroku v chirurgii?“ Odpověděl vtipně jako vždy: „Jsem si určitě vědom pokroku v oblasti lékařství. Ale zeptejte se sami sebe na následující otázku: V současnosti děláme transplantace srdce, transplantace jater a transplantace ledvin. Nicméně odkud ledviny, srdce a plíce pocházejí ve skutečnosti? Musí být zdravými orgány. Nesmí být postiženy nemocemi nebo podobně. Mimo to, musí být čerstvé. Ve skutečnosti, je tu jen jeden zdroj: dopravní nehody. Učiníme-li provoz bezpečnějším, bude méně z těchto úžasných operací prováděno.“

Samozřejmě, každý byl poněkud překvapen a také poněkud šokován. Bylo to velmi

vtipné, ale byla to také skutečná otázka.

* * *

„Technologie s „T“ není specifická jako stroj nebo elektřina. Technologický fenomén se stává oddělený od stroje.“ – Jacques Ellul

* * *

Jednou z iluzí, jíž se dnes snaží mnozí prosadit mezi lidi, je aby věřili, že technologie je dělá svobodnější. Když používáte dostatek technických pomůcek, budete svobodnější.

Svobodným dělá koho?

Jídlo zdarma je pěknou věcí. Je to pravdivé, pokud máte peníze. Svobodně si můžete koupit auto, takže můžete cestovat. Můžete jet celou cestu až na druhou stranu světa. Na Tahiti. Takže vidíte: technologie přináší svobodu. Můžeme poznat celý svět. To je fantastické. Takže svět svobody je otevřen všem.

Jen pro malý příklad související s používáním aut:

Jakmile začnou prázdniny tři miliony Pařížanů se rozhodne nezávisle na sobě pro středomoří se svými auty. Všech třech milionů lidí se rozhodlo udělat to samé. Takže se ptám sám sebe, zda nám auto skutečně přináší tolik svobody. Tito lidé se na chvíli nezamysleli, že ve skutečnosti jsou zcela řízení technologiemi a životy, jenž vedou. Že ve skutečnosti vytváří masu. Koherentní celek.

* * *

Ve společnosti, jako je ta naše, je téměř nemožné určit osobu, která je zodpovědná. Pro jednoduchý příklad: Někde byla postavena přehrada a praskne. Kdo je za to zodpovědný? Geologové ji vyhodnotili. Zkoumali terén. Inženýři vypracovali stavební plány. Dělníci ji postavili. A politici rozhodli, že by přehrada měla stát na tomto místě. Kdo je za to zodpovědný? Nikdo. Nikdy nikdo není zodpovědný. Kdekoliv. V celé naší technologické společnosti je práce tak roztržena a roztrhána na malé kousky, že nikdo není zodpovědný. Ovšem ani nikdo není svobodný. Každý má svůj vlastní, specifický úkol. A to je vše, co má dělat.

Jen zvažte například tuto příšernou výmluvu... Byla tou jednou z nejhorších věcí, jíž jsem kdy slyšel. Tato osoba obviněna za koncentrační tábor Bergen-Belsen, byla vyslýchána v průběhu osvětimského soudního procesu... norimberského soudního procesu týkajícího se Osvětími a Bergen-Belsenu. „Ale neviděl jste tu hrůzu?

Všechny ty mrtvoly?“ On odpověděl: „Co jsem mohl dělat? Kapacita pecí byla příliš malá. Nemohl jsem zpracovat všechny ty mrtvoly. Způsobilo mě to mnoho problémů. Neměl jsem čas přemýšlet o těchto lidech. Byl jsem příliš zaneprázdněn tímto technickým problémem mých pecí.“ Toto byl klasický příklad nezodpovědného člověka. Vykonával svůj technický úkol, nic jiného ho nezajímalo.

* * *

V tzv. tradiční společnosti, jako například západní společnost ve středověku, je technologie řízena určitými pravidly. Náboženskými pravidly například. V některých společnostech bylo například zakázáno obdělávat půdu kovovými nástroji. Země byla považována za Matku a nesmělo se ji ubližovat nějakým způsobem se železným nástrojem. Toto bylo pravidlo. Z obdobných důvodů Egypťané nepoužívali žádná kola. Hyksos dávno věděl o kolu. Takže jej měli Egypťané. Ale nepoužívali ho, neboť vypadalo jako zvěrokruh. A smrtelníci nemohou používat zvěrokruh pro materiální účely.

Abych byl upřímný, nemyslím si, že technologie minulosti, je srovnatelná se současnou technologií. V minulosti technologie byla prostředkem k dosažení určitého cíle. Ať už cílem toho bylo sousoší či zemědělství nebo lov, nebylo důležité. Používané technologie byly relativně stabilní. Zůstaly více méně stejné a byly někdy velmi důmyslné. Byly neuvěřitelné zručné v zabíjení slonů. Takže jejich techniky byly velmi chytré. Nicméně, byly bez prvku nepřiměřenosti, jenž je charakteristická pro technologie dnes.

Byly technologiemi předávanými z generace na generaci, měnily se jen velmi málo. Víme, na základě vývoje technologií v římských dobách a ve středověku, že trvalo sto let, než došlo na změnu technologií. Samozřejmě, technologie měla jistou účinnost. Avšak ta byla vykompenzována stabilitou.

Ve středověku tu byly náboženské předpisy, částečně křesťanské, částečně odvozeny od všeobecného přesvědčení, které souvisely s prací a podobnými záležitostmi. A tyto pravidla jsou důležitější než zařízení nebo nástroje. Ale někdy během čtrnáctého či patnáctého století lidé v západním světě začali vše zpochybňovat. Všechny existující jistoty a odsouzení byly vyhozeny přes palubu. Pojem tradiční byl podroben přezkoumání. Toto je velmi důležité. V minulosti bylo vše založeno na tradici. A najednou například ve Francii v patnáctém století byly všechny tradice vyhozeny přes palubu. Najednou už nebyly důležité. Staré hodnoty a zvyky zastaralé. Najednou se všichni cítili svobodní v děláni, co chtěli. A současně v oblasti vědy četnostmi „pravd“, řekněme si, byly podkopány stávající přesvědčení.

Také z této doby pochází diskuze o tom, zda je Země středem vesmíru. Vše je velmi typické.

* * *

Myslím, že je to skutečně naší největší tragédií a naším největším hříchem. Vstoupili jsme do těchto společností s tím, že tito lidé byli divoši. Že téměř nebyli lidmi. Uvědomili jsme si, že tu mohlo být i něco pravdy skryto v jejich pojetí. Dva příklady:

Začneme s tím, že jsme nabyli dojmu, že používáme veškeré bohatství těchto zemí. Nicméně, udělali jsme tak jen z našeho vlastního průmyslového hlediska. Takže jsme zničili tradiční zemědělství a nahradili jej tím, co nazýváme „průmyslové“ zemědělství. To jest arašídý za výrobu ropy, kokoa fazolí, cukrové třtiny a tak dále. A současně jsme nutili členy těchto společností, aby poslouchali své dobyvatele. Kontakty byly možné až poté, co jste si je první podmanili. A my jsme vždy vyhráli, protože jsme byli mnohem technologicky pokročilejší.

Mnoho základních věcí bylo v té době zničených. Věcí, jenž bylo potřebných, aby bylo možné žít. Odkud jsme přišli? Jaký je smysl života? Tito lidé našli odpovědi na tyto otázky. A neměli jsme právo zničit tuto odpověď. Zničili jsme jejich sociální struktury a také celý systém jejich životní filozofie. Jejich představy o světě a vesmíru.

* * *

Co je posvátné v jedné společnosti, není vždy posvátné v jiné. Ale lidé vždy respektovali věci. A pokud tu byla moc, která zničila tyto posvátné věci, tyto prvky považovány za posvátné určitou společností, pak tato moc byla ctěna a respektována lidmi. Neboť byla jasně mocnější. Takže tu byla nová věc, jenž byla více posvátná než ta stará.

Co je nyní tak hrozné v naší společnosti, je, že technologie zničila vše, co lidé kdy považovali za posvátné. Například, příroda. Lidé dobrovolně přijali technologii jako něco posvátného. Toto je skutečně hrozné. V minulosti byly posvátné věci vždy odvozeny od přírody. V současnosti byl charakter zcela znesvěcen a považujeme technologie jako něco posvátného. Přemýšlejte například nad povykem, když probíhá demonstrace. Každý je pak velmi šokován, když je zapáleno auto. Tak posvátný objekt je zničen.

* * *

Toto je jedno ze základních pravidel technologií. O tom není pochyb. Každý

technologický pokrok má svou cenu. Lidské štěstí má svou cenu. Musíme se vždy ptát sami sebe, jaká je cena, již musíme za něco zaplatit. Vezměme v úvahu následující příklad: Když se Hitler dostal k moci, všichni považovali Němce za šílence. Téměř všichni Němci ho podporovali. Samozřejmě, přinesl konec nezaměstnanosti. Vylepšil pocit z obchodu. Vytvořil vlnu hospodářského růstu. Pokud by mohla špatně informovaná populace vidět všechny tyto ekonomické zázraky, byla proti němu? Měli si jen položit otázku: Kolik nás to bude stát? Jakou cenu musíme zaplatit za tento hospodářský pokrok pro silné postavení obchodu a zaměstnanosti? Co nás to stálo? Pak bychom si uvědomili, že by náklady byly příliš vysoké. Ale toto je typické pro moderní společnost. Tato otázka bude vždy vyžadována v tradičních společnostech. V takových společnostech se lidé ptají: Pokud tímto rozruším řád věcí, jakou cenu si to bude vyžadovat po mě?

Moudrost nepřichází z intelektuální reflexe. Té je dosaženo v dlouhém procesu předávání z generace na generaci. (Je to) Akumulace zkušeností v přímém vztahu s přirozeným sociálním prostředím. Příroda nám slouží jako příklad. Musíme se zbavit sami všeho toho. V technologické společnosti není tradiční moudrost brána vážně.

* * *

Technologie nás zavazuje žít rychleji a rychleji. Vnitřní reflexe se nahrazuje tímto reflexem. Reflexe zde znamená, že poté co jsem prošel zkušeností, přemýšlím o této zkušenosti. V případě reflexu okamžitě víte, co je třeba udělat v určitém okamžiku. Bez přemýšlení. Technologie vyžaduje po nás, abychom již nepřemýšleli o těchto věcech. Když jedete autem 150 km za hodinu, nepřemýšlíte o tom, že budeme mít nehodu. Vše závisí na reflexu. Jedinou věcí, kterou po nás vyžaduje technologie, je abychom: Nepřemýšleli o tom. Používejte vaše reflexy.

* * *

Neboť efektivita technologií vede k větší moci. Ale také k více rizikům. Pro efektivitu všechno. Všechno ostatní je periferní. Včetně rizik z toho. Ale v případě větší moci a větších rizik se také musí změnit sami lidé. Musí být dostatečně nezávislí, aby kontrolovali tuto moc a možná, aby ji plně využili. A musí se snažit, aby zabránili rizikům. Takže je pro lidi nutné se rychle měnit, aby mohli uplatňovat technologie správným způsobem a ne jen efektivně. To je důvodem, proč se musí něco změnit. Jak již dávno řekl francouzský filozof Bergson, v roce 1930: Čím více moci mají lidé, tím větší sílu myslí potřebují. Musí tu existovat způsob zdokonalování se. Avšak když lidé myslí jen na jednu věc, a to na moc, a dostane se jim kontroly nad prostředky moci, budou užívat tuto moc tak rychle, jak je to možné, bez toho, aby o

tom přemýšleli.

* * *

Technologie netoleruje jakékoliv rozhodnutí na ní přenesené. Nebo spíše: technologové ne snadno tolerují lidi vyjadřující morální či etický úsudek o tom, co dělají. Ovšem úsudek etických, morálních a duchovních rozhodnutí je vlastně nejvyšší hodnotou lidstva. Takže jsem okraden o mé nejhlubší svobody. Takže, co jsem řekl o technologiích a technogech, není pro ně důležité. Nebude je to odvracet od toho, co dělají. Jsou zařeknutí v jejich průběhu. Pro technologa není svobody. Je podmaněn Je vytrénován svými zážitky a úkoly, jichž musí dosáhnout. Není svobodný při provádění těchto úkolů. Dělá to, co na něj nárokuje technologie. Toto je důvod, proč si myslím, že svoboda a technologie si vzájemně odporují.

* * *

Lidská technologie je vytvářena od doby, kdy se jeví, že se lidé cítí nešťastně. Obyvatele měst například žijí v zcela mrtvém prostředí. Města se skládají z cihel, cementu. betonu a tak dále. Lidé nemohou být šťastní v takovém prostředí. Takže trpí psychickými problémy. Zejména v důsledku sociálního klimatu, ale také v důsledku rychlosti, jíž jsou nuceni žít. Člověk je speciálně vhodný pro život v lůně přírody. Takže člověk se stává duševně nemocný. A pro zmírnění těchto psychickým onemocnění je tu lidská technologie, stejně jako zdravotnická technologie. Nicméně lidská technologie musí umožnit člověku žít v nepřírozeném prostředí. Stejně jako v případě hlubinného potápění.

Znám mnoho lidí, kteří se dívají na reklamy, protože jsou tak legrační. Poskytují odpočinek a rozptýlení. Lidé přicházejí domů po celodenní práci, z níž přichází malé uspokojení, a cítí, že je potřeba rozptýlení a zábavy. Slovo zábavné je samo o sobě již velmi významné. Když Pascal používal slovo zábavné, mínil tím lidi, kteří následovali cestu Boží a odchyliili se od cesty, jenž vede k Bohu, kvůli rozptýlení a pobavení se. Místo přemýšlení o Bohu, se sami bavili. Takže, namísto toho, aby přemýšleli o problémech, jenž jsou vytvořeny technologií a naší prací, se chceme sami bavit. A tato zábava je nám dodávána pomocí technologie. Nicméně pomocí technologie, která vychází z lidské technologie. Například pracujícím lidem jsou nabízeny zábavy, jež mají sloužit jako náhražka.

Mediální éra je také éra osamělosti. Toto je velmi důležitý fakt. Můžeme toto také vidět v mládí. V roce 1953 tu byli tzv. „rebelové bez příčiny“. Studenti, kteří se vzbouřili ve Stockholmu. Toto byla první vzpoura mladých rebelů bez příčiny. Měli vše. Byli šťastní. Žili v pěkné společnosti. Nechybělo jim nic. A na jednu na

Silvestra vyšli do ulic a všechno zničili. Nikdo to nechápal. Ale oni potřebovali něco jiného namísto spotřeby a technologií.

Pokud lidé ztratí motivaci pro život, mohou se stát dvě věci. Jen málokdy se stane, že můžeme přijmout tuto skutečnost. V takovém případě se rozvíjejí sebevražedné sklony. Obvykle se snaží najít útočiště v rozptýlení. Již jsme o tom mluvili. Nebo se stávají depresivní a začnou polykat prášky. Takže pokud si lidé uvědomí svou situaci a reagují na ní, jak se obvykle děje v západní společnosti, stanou se depresivními a znechucenými. Takže prostě jen nepřemýšlí o své situaci a jednoduše pokračují. Jezdí rychleji a rychleji. Nevadí kde, jak dlouho, jak je to rychle.

* * *

Vzhledem k naší technologii, nyní máme svět, v němž je situace lidstva zcela změněna. Co tím chci říct, je to, že : lidstvo v technologickém světě je připraveno vzdát se své nezávislosti výměnou za nejrůznější druhy zařízení a výměnou za spotřební zboží a určité jistoty. Stručně řečeno, výměnou za balíček opatření pro welfare, jenž mu nabízí společnost. Když jsem o tom přemýšlel, nemohl jsem si nevzpomenout na příběh z Bible o Ezauovi a čočkové polévce. Ezau, který je hladový, je připraven vzdát se požehnání a božímu zaslíbení výměnou za nějaký čočkový vývar. Stejným způsobem jsou moderní lidé připravení vzdát se nezávislosti výměnou za nějakou technologickou čočku. Jde o to, že Ezau přijal extrémně nepříznivou výměnu, a že ten, kdo se vzdá svého postavení nezávislosti umožní sobě být také tím podveden, technologickou společností. Zužuje se to na skutečnost, že se vzdá své nezávislosti výměnou za řadu lží. Neuvědomuje si, že je manipulován v jeho výběru. To, že se mění interně reklamy v médiích a tak dále. A když si uvědomíte, že manipulátor, autor reklam a propagandy je sám manipulován, pak se nemůže poukázat na jednoho viníka jako odpovědného. Není to ani inzerent ani jeho špatná veřejnost. Všichni jsme zodpovědní ve stejném rozsahu.

* * *

Hned z počátku jsem byl často ostře kritizován ve Spojených státech například z toho, že jsem údajně kalvinista. A kalvinista je pesimistický a tak dále. Ale nejsem kalvinista. Nepochopili nic z mé teologie, ale nezáleží na tom.

Ale, na čem záleží je, že pesimismus ve společnosti jako je ta naše, může vést jen k sebevraždě. Toto je důvod, proč musíte být optimističtí. Musíte strávit svou dovolenou v Disneylandu. Pak jste skutečný optimista. Se vším, co tu vidíte, už nemusíte myslet na nic jiného. Jinými slovy, ti, kteří mě obviňují z pesimismu, mě ve skutečnosti říkají: Nenecháte lidi, aby klidně spali. Takže nechte vše svému

průběhu, nikdy nezasahujte, stačí jen dobře spát a všechno skončí dobře.

Rozhodně bych nechtěl, aby má slova byla příliš pesimistická a příliš nepřístupná. A chtěl bych vysvětlit, že lidé jsou zatím trochu lidmi – všimněte si, že říkám trochu – a zatím mají lidské potřeby; a mohou ještě cítit lásku a soucit a pocity z přátelství.

Otázkou nyní je, zda jsou lidé připravení nebo ne si uvědomit, že jsou ovládnutí technologiemi. A uvědomit si, že technologie je utlačuje, nutí je dělat určité povinnosti a určuje jim podmínky. Jejich svoboda nastane, když se stanou vědomí těchto věcí. Nebo, když si uvědomíme to, co určuje náš život, dosáhneme nejvyššího stupně volnosti. Musím se ujistit, že ji mohu analyzovat, stejně jako mohu analyzovat kámen či jiný předmět, který mohu analyzovat a pochopit ze všech úhlů. Jakmile budu schopen rozebrat celý tento technologický systém do jeho nejmenších součástí, začne má svoboda. Avšak také vím současně, že mi technologie dominuje. Takže neříkám, „Jsem tak silný, že technologie na mě nemá“. Samozřejmě technologie mě drží. Víím to velmi dobře. Jen používání... telefonu například, používám ho po celou dobu. Neustále těžím z technologie.

Takže si můžeme položit otázku, zda je skutečně nějaký smysl v tom všem na prozkoumání. Ale jeho vyhledávání nemůže být přísně intelektuální činnost. Hledání smyslu znamená, že potřebujeme radikální diskusi o moderním životě. Abyste znovu objevili smysl, musíte probrat vše, co smysl nemá. Jsme obklopení předměty, které jsou pravda efektivní, ale jsou naprosto zbytečné. Umělecké dílo na druhé straně má smysl různými způsoby nebo ve mě vyvolává city a emoce, kdy můj život nabývá smyslu. To není případ s technologickým produktem.

A na druhé straně máme povinnost znovuobjevit některé základní pravdy, jenž zmizely kvůli technologiím. Můžeme také nazývat tyto pravdy hodnotami – důležitými, skutečnými hodnotami, které zajišťují, že lidé vnímají své životy, jaký mají smysl. Jinými slovy, jakmile přijde okamžik, kdy si myslím, že situace je skutečně nebezpečná, nemohu to učinit jakkoliv s čistě technologickými prostředky. Pak musím zaměstnat všechny své lidské a intelektuální schopnosti a všemi mými vztahy s ostatními vytvořit protiváhu. To znamená, že když si myslím, že hrozí katastrofa, a že ohrožující vývoj vede k osudu lidstva, jak jsem psal o vývoji technologie, jako člen lidstva musím odporovat a musím odmítnout uznat, že toto je osud. A v tuto chvíli konečně děláme to, co lidstvo dělá vždy v okamžiku, kdy mu hrozí osud. Jen pomyslete na všechny řecké tragédie, v nichž lidstvo stojí proti osudu a říká: Ne, chci aby lidstvo přežilo, a chci svobodu pro přežití.

V takových chvílích je třeba stále milovat naději, ale ne naději, že dosáhnete

rychlého vítězství, a dokonce i menší naději, že čelíme snadnému boji. Musíme být přesvědčení, že budeme pokračovat v naplňování naší role lidí. Ve skutečnosti to není nepřekonatelná situace. Neexistuje žádný osud, jenž nelze překonat. Musíte prostě mít pádné důvody pro vstup do boje. Potřebujete pevné přesvědčení. Skutečně je nutné, aby lidé zůstali lidmi.

Tento boj proti osudu technologií bude absolvován námi skrze drobné akce. Musíme pokračovat s malými skupinami lidí, kteří se znají vzájemně. Nebude to nějaké velké množství lidí nebo nějaké velké organizace nebo velké skupiny politických stran, jenž dokáží zastavit tento vývoj.

To, co jsem právě řekl, nezní příliš efektivně samozřejmě. Pokud jsme proti věcem, které jsou příliš efektivní, musíme se snažit být ještě více efektivní. Dokud to neobrátime na neúčinnější způsob.

Ale musíme i nadále doufat, že lidstvo nevymře a bude předávat pravdy z generace na generaci.

Poznámka: Tato esej je překladem dokumentu „*Zrada technologií: Portrét Jacquese Ellula*“ (The Betrayal by Technology: A Portrait of Jacques Ellul).

Jacques Ellul, který se narodil v lednu roku 1912, byl francouzský filozof, profesor práva, sociolog, teolog a křesťanský anarchista. Ellul byl po dlouhou dobu profesorem historie a sociologie instituce Právnické fakulty a ekonomických věd na univerzitě v Bordeaux.

Ellul napsal na 58 knih a více než tisíc článků během svého života, z nichž mnohé probíraly propagandu, dopad technologií na společnost a interakci mezi náboženstvím a politikou. Hlavním tématem Ellulova práce se ukázaly být hrozby pro lidskou společnost a náboženství vytvořené moderními technologiemi. Mezi jeho nevlivnější knihy patřila kniha *The Technological Society* (Technologická společnost), která byla také například jednou z nejoblíbenějších knih Teda Kaczynského aka Unabombera, další Ellulovo nevlivnější knihou byla *Propaganda: The Formation of Men's Attitudes* (Propaganda: Formace lidského postoje).

Uznávaný mnoha filozofy, Ellul trénoval sociology, kteří přistupovali k otázce technologií a lidskému jednání z dialektického hlediska. Jeho trvalým zájmem byl vznik technologické tyranie nad lidstvem. Jako filozof a teolog dále zkoumal náboženství technologické společnosti.

Ellul zemřel v roce 1994. V roce 2000 byla skupinou bývalých studentů Ellula založena International Jacques Ellul Society (Mezinárodní společnost Jacquese Ellula). Tato společnost, jenž zahrnuje vědce z různých oborů, se věnuje i nadále Ellulovo dědictví a diskutuje současný význam a důsledky jeho práce.

Problém Technologie

Největší problémy 21. století jsou a budou technologické problémy. Vezměte v úvahu problémy, jímž již čelíme v posledních desetiletích: rezistence antibiotik, rychlé šíření nemocí skrze dopravní systémy, masový dozor, klimatické změny, masové vymírání, invazivní druhy a tak dále. Je zřejmé, že budou pokračovat, když vědci, vlády a korporace ještě více naléhají na invazivní a destabilizační technologie jako jsou nanotechnologie, genetické inženýrství a pokročilá umělá inteligence. Někteří vědci dokonce uvažují o tak naprosto šílených nápadech jako geoinženýrství.

Je zřejmé, že globální diskuse o těchto technologiích se zjevuje. Jak se ekologická destrukce způsobená industriálním způsobem života stává příliš katastrofická, aby byla ignorována, technokraté budou svědky tvrdého odporu. Ti, kteří pevně stojí na straně volné přírody v tomto boji, se budou muset nyní organizovat, pokud mají být hlavními hlasy v této očekávané konverzaci. Ve skutečnosti tak mají povinnost dělat.

Průmyslový systém je v rozporu se svobodou a divokostí

Divokost je duchem divočiny a samozřejmě celé ekosféry. Volná příroda, stejně jako technologie, je systém; ale na rozdíl od technologií, ona vzniká spontánně, a na rozdíl od technologie, ona nás tvoří. To je třeba respektovat, dokonce považovat za posvátné, pokud jakákoliv živá bytost chce žít v rámci ní a přežít. Bohužel,

průmyslový způsob života je založen na hodnotách, jenž zneuctují volnou přírodu.

Uznejte, že tento způsob technologie zničil některé aspekty divočiny takovým způsobem, že v některých oblastech může dnes existovat jen skrze technologickou infrastrukturu. Je to ponižující pro celý ekosystém této oblasti. Navíc, kvůli složitosti volné přírody, problém z jedné oblasti často znamená problém v jiných. Když se například přemísťovali Evropané po celé Americe a přelovali bobří populace, velice tak ovlivnili cykly, jimiž volná příroda vyčistila své potoky a řeky k pití. Průmyslová technologie zhoršuje tento problém s takovou vážností, že mnozí lidé, kdysi svobodné a důstojné bytosti z volné přírody, jsou do značné míry závislí na průmyslovém čištění vodních toků.

Průmyslový způsob života je neslučitelný s divokou přírodou, neboť, i když je zcela závislý na volné přírodě pro svou existenci, vidí ji jako přírodní zdroj, který lze vykořisťovat, a nakonec chce být nezávislý na volné přírodě. V současnosti, příroda je supersystémem průmyslového systému; to znamená, že průmyslový systém by neexistoval bez ropy, lidské práce a tak dále. Nicméně však stále více technologický pokrok pracuje na tom, aby byl kompletní syntetický způsob života umožněn. Dokonce již dnes si umíme představit, jak by to vypadalo: Roje nanorobotů napříč městem pravidelně opravují svou infrastrukturu, jídlo je vytištěno, a lidské bytosti buď již zcela neexistují nebo ztratily význam inteligencí technologií, které mohou ztělesňovat naše vědomí.

Ale vraťme se do současnosti, protože za stávajících okolností je dost špatná.

V kontrastu tomu, co tvrdí současní environmentalisté, my lidé nejsme oddělení od přírody, a my nejsme rakovinou pro Zemi. Jsme součástí systému volné přírody, nedílnou součástí, a poněvadž se jedná o systém, jímž jsme byli adaptováni po tisíce let, stále toužíme po mnoha věcech, které jsou nedostatečně stanoveny průmyslovým systémem. Například, máme biologické a evoluční nutkání vyhledávat vlastní jídlo. Toto je součástí větší touhy po dosažení cíle a síle samostatnosti. V průmyslové společnosti jsme ovšem závislí na velkých technologických systémech pro distribuci potravin k jídlu. Musíme jít do supermarketu a dostat jídlo bez jakéhokoliv boje.

Ale my jsme stále neopustili touhy po autonomním dosažení cílů. Výsledkem je, že technoelita naší společnosti vybuďovala umělé konflikty a dokonce vytvořila umělé touhy skrze reklamní propagandu. Pokud by průmyslový systém nezúctoval naše nenaplněné touhy, zhroutili bychom se z psychologické frustrace. Ale nejsme psychicky frustrovaní dokonce s umělými touhami? Alespoň někteří z nás jsou, což

značí, že technologické řešení technologických problémů, jak to vždy dělá, jen vytváří další technologické problémy. Je pravděpodobné, že naše rostoucí sociální a psychologické problémy jsou výsledkem našich životů v průmyslovém světě, jenž jsou radikálně odlišný od světa, do něhož jsme byli vytvořeni existovat. Což je naprosto ponižují existencí.

Divokost může být obnovena jen přechodem na neprůmyslový způsob života

Málokdo pochybuje, že průmyslový způsob života tak, jak existuje dnes, je v rozporu s volnou přírodou. (Nemusí být nutně v rozporu s domestikovanou přírodou.) Avšak někteří lidé mohou tvrdit, že průmyslový způsob života může být změněn tak, aby mohl být souladný s volnou přírodou. Je to nesprávné tvrzení, neboť to ignoruje skutečnost, že technologie není nástroj jako kladivo nebo kus uhlu. Technologie je systém s vlastními hodnotami, šéfem mezi nimi je umělost a efektivita.

Volná příroda není ani umělá, ani efektivní, takže za předpokladu, že by tu zůstal technologický systém, průmyslový systém by musel opustit obě tyto hodnoty, pokud by se měl stát souladný s volnou přírodou. Nicméně, protože technologické systémy jsou, stejně jako volná příroda, neuvěřitelně složité, skládající se z mnoha vzájemně závislých částí, změna hodnot na současné úrovni pokroku by vyžadovala úplný kolaps průmyslového systému.

Souvisejícím argumentem je, že některé části technologie jsou opravdu dobré, jako průmyslové lékařství. Nicméně dalo by se říct, že průmyslové lékařství není skutečně ve všem tak dobré. Léčí některé rakoviny a vytváří infrastrukturu pro nalezení dalších léků, ale číslem jedna příčinou rakoviny je průmyslový systém, jehož je součástí. Navíc, průmyslové lékařství je také závislé na řadě dalších průmyslových odvětvích, jenž jsou běžně akceptovány jako "špatné" části technologie. Například, farmaceutický průmysl se spoléhá na propagandistický průmysl při inzerování svých léků. Avšak nemohu tvrdit s integritou, že nemám rád mnoho aspektů průmyslového lékařství. Je to něco, čeho bych se zdráhal vzdát.

Ale nemůžeme oddělit dobré části technologií od špatných. Jak bylo výše uvedeno, jedná se o systém, který je tak složitý, že si buď bere všechny jeho aspekty nebo si nebere nic. Otázkou pro současné generace pak je, zda špatné části technologií převažují statky nebo opačně. Říkám opačně. Některé benefity z průmyslového lékařství nejsou nic v porovnání se seznamem problémů na začátku tohoto celku. Dalo by se říct, že změna klimatu sama o sobě je dostatečná pro opuštění průmyslové společnosti. Ta má potenciál zdecimovat náš domov a svobodu, a jako živá bytost stojící pevně na straně volné přírody, mám povinnost chránit obě tyto

věci.

Pokud člověk uzná, že věci jsou tak špatné, aby byly proti dni, logickou další otázkou by bylo: “Když se věci stávají tak špatné, byla by radikální změna nutná?” Někteří lidé podél podobného myšlenkového proudu vysledují problém zpět k zemědělské technice, někteří dokonce ještě dále než tak. Jsem neochoten však tvrdit, že špatné části neprůmyslové zemědělské techniky převáží dobro. Pouze tvrdím, že technologie z krátce před průmyslovou revolucí nabízí více špatného než dobrého.

Přesným způsobem toto vysvětlující je rozdíl mezi drobnou technologií a organizací závislosti na technologiích. Drobná technologie je jakákoliv technologie, jenž může být vytvořena a udržována malými komunitami. Organizace závislosti na technologiích je technologií, která si vyžaduje rozsáhlou organizaci, specializaci a dělbu práce. Až ke dvěma stoletím před průmyslovou revolucí byla většina technologií drobnou technologií; ale technologie vyráběna po průmyslové revoluci byla organizací závislosti. Ačkoliv nejsem proti specifické výrobě technologie jako takové, mám větší obavy o důsledcích celého systému, problémem, tak jak to vidím, je organizace závislá na technologiích.

Počítače jsou příkladnou organizací technologické závislosti. Více než jen jednoduchým artefaktem, počítač ve vašem klíně či na stole je systémem produktu rozsáhlé sítě technik, vše z něj ničí volnou přírodu. Například, na úkor svobody tu musí existovat rozsáhlý systém dělby práce, takže lidé, kteří by za normálních okolností nevyhodili do povětří zemi, to pro železnou rudu budou dělat. Musí tu být nutně policie a některé formy vlády, aby prosazovaly tento systém práce. Opět za cenu svobody. Pak země musí být vyhozena do povětří, poznamenána, vytěžena a dohnána daleko za hranice toho, co je rozumné. Obrovský systém ekologické destrukce musí existovat pro serverové farmy internetu a energetický průmysl. A konečně, musí být propaganda průmyslu v místě taková, že lidé budou ochotně přijímat – dokonce chválit – své technologické vězení.

Ukončení průmyslového života je možné

Kolaps současného průmyslového systému je žádoucí, ale také věřím, že je možný. Zde nastíním některé důsledky kolapsu, stejně jako obecné strategie, jak se dostat z jednoho místa na druhé.

Nejprve je třeba konstatovat, že kolaps nemusí být násilný, i když by to určitě bylo neočekávané (v historickém slova smyslu). “Kolaps” zní velmi dramaticky, ale v nejlepším případě by došlo k významnému posunu v postojích vůči technologiím a

přírodě, přírodní vědy (i když v rozdílné formě než dnes) by nahradily fyziku jako vymezující vědu naší kultury, a svět by se skrze nevyužívání hromadné dopravy a komunikační technologie rozdělil znovu do menších skupin. To by znamenalo, že by se pouze průmyslová společnost sama zhroutila, a zatímco by se velké organizace rozpadly s ní, malé komunity by potenciálně přetrvaly až do konce. Nicméně toto je něčím, co je nepravděpodobné, že se stane. Je více pravděpodobné, že si kolaps průmyslové společnosti vyžádá nějaké ošklivé situace.

Bez ohledu na to, technologie bude pokračovat ve své stávající cestě, pokud tu nebude skupina oddaných lidí stát pevně na straně volné přírody s rozhodnutím jednat. Proto je současným úkolem každého, kdo chce chránit svou divokost a svobodu, vytvořit nebo se připojit ke skupině se stejnými hodnotami. Tato skupina bude muset vyvinout ve větší míře své představy o technologii, přírodě, divokosti, a tak dále.

Odtud, skupina, která nebude větší než menšina v každém bodě, ať v blízkosti nebo po kolapsu průmyslového systému, musí vyvinout strategie k získání sociální moci a podpoření konfliktů, jenž by destabilizovaly společnost. Tyto konflikty musí zahrnovat technologie, přírodu a elity a technokraty. Musí také podporovat destabilizaci průmyslové společnosti spíše než její reformaci. Ganderové otázky, například, by vedly pouze k reformě, nebo by jinak inspirovaly technologická řešení, jako je například použití technologie k vymýcení problematiky pohlaví, jak to navrhly některé feministky v poslední době.

Nakonec problémy průmyslové společnosti způsobené sebou samou budou ohromně bolet, což způsobí periodu vysoké nestability. Pokud ne něco jiného, bude to změna klimatu. Během této periody oddaná menšina v souladu s hodnotami divokosti bude muset dotlačit průmyslovou společnost přes převis.

Závěr

Vidím tři potenciální budoucnosti:

- Průmyslová společnost se zhroutí v důsledku změny klimatu, jaderné katastrofy nebo nějak tak, a to bez pomoci specializované menšiny. Nedostatek specializované menšiny naznačuje, že kolaps bude téměř jistě násilný a hrozný pro většinu lidí – byl by patrně horší, než pokud by někteří lidé vědomě působili se zájmy lidí a ekosféry.
- Průmyslová společnost se zhroutí, protože k tomu bude dohnána menšinou, když bude oslabena nějakým druhem katastrofy.
- Průmyslová společnost vyvine technologie pro vytvoření zcela syntetického

prostředí, které může pracovat samostatně bez volné přírody. Volná příroda, neefektivní a nepotřebná, je zničena. Přírozené systémy, včetně lidského těla, jsou buď kompletně syntetizovány skrze nanotechnologie, umělou inteligenci nebo genetické inženýrství (nebo kombinaci všeho toho), nebo jinak jsou obrovsky rozšířeny stejnými technologiemi. Maximální efektivita je dosaženo, takže není součástí průmyslového systému, pracuje samostatně.

Vědomí kolaps předložen v druhém bodě by nemusel být broskvemi a smetanou. Hrozná věc by pravděpodobně nastala. Například, otázkou však není: "Proč by měla vyhrazená menšina rozhodovat o tom, kdo má žít nebo umírat odstraněním průmyslového lékařství?", spíše otázkou je: "Proč by měl mít průmyslový systém dovoleno pokračovat, když si vezme naše životy nebo naši svobodu?"

Poznámka: Autorem je John F. Jacobi, UNC Freedom Club (uncfc.org - proti industriální, ekologická studenská skupina na Univerzitě v Karolíně).

O nás

Říkejme si puntíčkovaní chrobáci

„...Jde o to, aby se lidské chápání a cítění spíše posunulo k hranicím anarchistických myšlenek spojených s co největším odstraněním té techniky, která jakýmkoli způsobem může závažněji poškozovat životní prostředí. Jde o dlouhodobý proces, který je ale nutné v nejbližších chvílích zahájit. Je jedno, jestli si jeho nositelé budou říkat anarchisté, komunisté, primitivisté nebo třeba puntíčkovaní chrobáci...“ - John Zerzan

Čím jsme můžeme nazývat projektem, nebo můžeme být skupinou, nebo hnutím, nebo jsme jen jedinci, jimž se nelíbí stav životního prostředí a vztah k němu, stav a vztah společnosti, stav našich životů či vykořisťování nelidských zvířat. Myslíme si, že stejně jako nezáleží, jak si říkáme – anarchisté, komunisté, primitivisté nebo třeba puntíčkovaní chrobáci, nezáleží, jak uvedeme, čím jsme. I když Projekt by mohlo být správné slovo pro naši činnost.

Co zastáváme je anarchistická kritika civilizace. Znamená to, že naše kritika a odmítnutí nezahrnuje jen současný systém, ale naše pochopení, jak sociálních, socio-environmentálních či environmentálních problémů leží v samotné civilizaci, technologiích, zemědělství nebo domestikaci.

Naše úsilí není poháněno ideologií, ale je řízeno zánikem a násilím, které představuje civilizace pro život na Zemi a lidi. Je poháněno hierarchiemi a represí, které pohánějí a udržují civilizaci, stejně jako je poháněno touhou po naší svobodě nejen bez moci a nadvlády kapitálu, ale nadvlády samotných technologií, civilizace a domestikace.

Nejsme extrémisté, jsme radikální. Radikalismus pochází z latinského slova „radix, což znamená doslova kořen. Svým zaměřením je anticivilizační kritika považována za nejradikálnější kulturní kritiku, zatímco vyhledává kořeny ničení životního a hierarchických či parazitických politických, sociálních či socio-environmentálních vztahů, a snaží se je napadnout a odstranit na své základní úrovni.

„Musím se ujistit, že ji
(technologii) mohu analyzovat,
stejně jako mohu analyzovat
kámen či jiný předmět, který
mohu analyzovat a pochopit ze
všech úhlů. Jakmile budu
schopen rozebrat celý tento
technologický systém do jeho
nejmenších součástí, začne má
svoboda.“ Jacques Ellul

PUNTÍČKOVANÍ CHROBÁCI

pro svobodný život
v harmonii s přírodou

Puntíčkovaní chrobáci 2014
[puntickovani-chrobaci\(AT\)riseup.net](http://puntickovani-chrobaci(AT)riseup.net)
puntickovanichrobaci.noblogs.org